1. De Persecutione Anglicana Libellus. Romae 1582.

2. Velasquez Didaci — Defensio Toletani Statuti Sede Apostolica saepe confirmati. Antuerpiae 1573.

3. Tebaldi — Gio. Battista — Rime. in Viterbo 1620.

4. Tarugi — Bernardino — Relatione vera e breve della morte di S. Carlo Borromeo. in Roma 1585.

5. Murtulae - Gasparis -
Nutriciarum, sive
Naeniarum Liber.
Taurini 1606.

6. Pignatello - Ascanio -
Rime. In Vicenza 1603.

7. Panigarola - Fran=
cesco Min. Osserv. -
Prattica di compor
le Prediche.
in Roma 1627.

8. S. Carlo Borromeo -
Ricordi per il Vivere
Cristiano ad ogni sta-
to di persone.
in Roma 1580.

9. Cicatelli - Santio C.R. de Ministri degli Infermi — Testamento ed ultima volontà dell' Anima. in Roma 1622.

10 Angelitta - Girolamo - Historia della Traslatione della S. Casa della Madonna di Loreto. In Macerata 1580.

11. Oro Apolline Niliaco delle significationi de segni Hieroglifici. in Roma 1601.

DE PERSECVTIONE ANGLICANA LIBELLVS.

IHS

Cum Licentia Superiorum.

ROMAE,
Apud Franciſcum Zanettum.
M D LXXXII.

PHILIPPO BONCOMPAGNO S. R. E. CARDINALI SANCTI SIXTI Patrono optimo.

Collegium Anglicanum Romanum S.

CVM nuper sit ad nos allatus è Rhemensi Collegio libellus, quo paucis forma quædam describitur calamitosissimi temporis, quod quasi omnis consccelerati furoris ac violentiæ maturitas eruperit, florens illud quondam Anglię Regnum ita affligit, vt cladem maiorem quotidie afferat: gratum amplitudini tuæ futurum duximus, si tuo nomine diuulgetur, & in manus hominum tam excellenti fultus præsidio veniat: vt perspiciant omnes, quanta nostris temporibus, impiorum spiritus miseriarum incendia excitarit:

& vbi viderint, non deesse Dei beneficio, quos nullum periculum, nulla vis, nullus cruciatus possit de recta fide depellere, miseram potius quàm turpem nostram sciant esse rempub. Quamquam, si esset deformis, nemo eam irridere, sed misereri potius deberet. Est illa quidem ornamentis spoliata, ægra, malo affecta; inest tamen quidam in venis ac visceribus calor, qui eam in præsenti, quamuis oppressam, extingui non patitur, & simul atque cælesti aliqua medicina melius erit factum, non pristinam modo ei sanitatem, sed colorem etiã, ac vires continuo reddet. Inuadant Angliam quamlibet graues, difficilesq. morbi, illi certe quæ est in Dei fide locata, dum anima erit, spes erit. Laborare scilicet ac tentari poterit, occidere non poterit. Sunt inter Anglos qui doceant omnia quæ dura, tristia, aduersaq. sint, ea Dei auxilio, ac pietatis desiderio obteri, ac pro nihilo putari. Nobis certe qui in hoc collegio summa Gregorij xiij. patrui tui liberalitate, & vigi-

lantia, tua ſub tutela ac patrocinio ad ſolidam ſapientiam, & Chriſtiano homine digniſſimam informamur, non concidit tam ſæua tempeſtate animus: erigitur potius, & ad eorum imagines, quorum hoc commentariolo expreſſæ ſunt, non modo intuendas, verum etiam imitandas accenditur Optatiſſimum quidem eſt Angliam ſaluam, atq. integram videre: proximum, nullas pro eius ſalute ac dignitate ærumnas non perpetiendas putare: poſtremũ illud, quod omnium maximum eſſe debet, corpus iamdiu CHRISTO IESV ac Romano Pontifici eius Vicario conſecratum libenter offerre, ſi quo modo repræſentari morte noſtra miſerabilis regni gloria ac ſpecies poſſit. Oramus proinde amplitudinem tuam, vt quando hæc non in vmbra, & palæſtra, ſed in ſole atque acie geruntur, ſi erit commodum [redacted] *hoc ipſum Anglicani non iam ingenij, & doctrinæ, ſed Chriſtiani ſtudij, ac religionis ſpecimen, communi Chriſtianorum*

omnium parenti offerat: vt intelligat sanctissimus Pontifex antiquum in Anglorum pectoribus florem siti veteris vbertatis non penitus exaruisse, illudque sibi persuadeat, nobis, quibus domi hæc nascuntur, vt carissimam patriam ab interitu vindicemus, vitam prius, quam gratum animum, fidem, ac perseuerantiam, defuturam. Vale.

DE PERSECVTIONE Anglicana: Libellus.

Amicissimo suo Gerardo, Bononiæ.

FREQVENTES à te litteras, argumenti non dissimilis recepi: petis enim & vehementer vrges, vt scriptione significem, quæ mihi certa sunt & explorata, de Anglicana in orthodoxos persecutione, cuius tu istic famam esse non exiguam quidem, sed minime tamen explicatam, & fidei parum constantis, affirmas. Mihi auté, qui & absum propius ab ipsis rebus gestis, & accipio auditione quæ quotidie geruntur, non esse perdifficilem existimas, complecti litteris quæ sunt certissima. Quæ tibi vt non negauerim, (locis enim peruicinis subsisto, & quæ scribuntur aut narrantur non indiligenter attendo:) tamen, an debeam hæc eadem tibi scribere, & amicis (vt ais) petentibus impertire, eo maxime consilio, vt fiant publica: nõdum satis possum constituere. Non

enim es nescius, quantum habeat periculi, de potentium iniurijs querelam instituere, quorum ingenium, & consuetudo est, ne gemitum quidem miseris liberum, aut impunitum relinquere, sed ipsis etiam de lamentis (si qua fiant) vindictam sumere. Ne igitur noceam quibus optime volo, eorumq; referendo calamitates augeam, quibus prodesse vel vitæ meæ periculo cuperem: ancipiti profecto cogitatione discrucior, & quàm in partem deflectam, non facile inuenio.

Propendeo tamen (fateor) in illud quod postulas, cum & iustum videatur, & rationibus à te positis, ab omni maleuolorum calumnia satis munitum. Quid enim, (inquis) an quę publice sunt gesta, priuatis litteris non liceat committere? aut si hoc ipsum in crimen vocatur: tua tamen culpa est, non alijs præstanda, tuum delictum, in alios non plectendum. Quæ tua ratio, ab ipsius naturæ sensu deducta, sustentat me non parum vacillantem, & non mediocriter voluntatem tibi satisfaciēdi corroborat. Hoc enim profecto, (nisi vehementer aberro) ab aduersariorum nostrorum expectandum est prudentia, (sunt enim secundum carnem non insipientes,) vt aliena peccata ab innocentibus non exigant: quamquam ego, mehercule, sic quæ-

que conabor fcribere, vt nec ipfis etiã iudicibus, in officium boni viri fcribendo peccem. Nihil enim odiofe dicam, nihil maleuole, acerbe nihil: narrabo tantum quæ facta funt, & fi rei afperitas aliquando me in querelam impulerit, id citra cuiufquam fiet contumeliã.

Non enim arbitror noftrum effe, qui fidem Chrifti catholicã amplexamur, iniuriam iniuria compenfare, aut malefactorum iniquitatem, orationis velle acerbitate caftigare. Habemus enim propitium & potentem Dominũ, cuius arbitrio deferenda funt omnia. *Ipfi cura eft de nobis: ipfi vindictam, & ipfe retribuet: ipfe difcernet caufam noftram: de gente non fancta, ab homine iniquo & dolofo eruet nos: ipfe, cum tempus acceperit, iuftitias ipfas iudicabit*, quanto magis feruorum fuorum perfecutiones, moleftias, & diuexationes? interim fi affligimur, fi proculcamur, fi rapinas bonorum noftrorum patimur, fi opprobrijs exponimur, fi carceribus premimur, fi vinculis ftringimur, fi fame, frigore, & inedia maceramur, fi tormentis & cruciatibus fubijcimur, fi in cruces fubleuamur, fi mortis varijs generibus abfumimur: (nam hæc omnia catholici in Anglia noftra fuftinent:) & fi, (quod adhuc magis ad dolorem facit) hæc eadem in medio noftrorum fratrum fuftinemus, in au-

Catholicorum propria.

1. Petr. 5. Rom. 12. Pfal. 42. Pfal. 74.

ribus & oculis cæterorum Catholicorum qui in circuitu sunt, inspectantibus & negligentibus ipsis, & nostri ne quicquam commiserentibus, nec verbo quidem (cum possint) iuuantibus: tamen despondendus animus non est, nec salutaris anchora patientiæ dimittenda. Non enim (vt inquit ille) *meliores sumus quam patres nostri, qui secti sunt, distenti sunt, verbera & carceres experti sunt*, & addit Apostolus, quod à te maxime animaduerti volo. *Non suscipientes redemptionem, vt meliorem inuenirent resurrectionem. Non sunt discipuli supra magistrum: qui cum iniustitiam non fecisset, cum iniquis tamen deputatus est*, & multo his atrociora nostri causa pertulit. *Neque tamen os suum ceram tondentibus*, immo nec tundentibus quidem, *aperuit.*

4. Reg. 19. Heb. 11. Luc. 6. 1. Petr. 2. Esa. 53. Luc. 22. Esa. 53.

Retineamus ergo nos hanc tam sanctæ tollerantiæ auitam possessionem, commendatam nobis à Saluatore nostro, & ab optimis maioribus integerrime cōseruatam. Permittamus aduersariis, illam omnem innatam vindicandi ferociam, qua magistratui & dominationi resistunt, qua seditiones & turbas excitant, qua tot viros principes, duces fortissimos, sacerdotes sanctissimos, ciuitates munitissimas, præclarissimas, atque nobilissimas respublicas fraude ferroque, hac nostra tempe-

Hæreticorum peculiaria. Rom 9. Ep. Iud.

ſtate, peremerunt. Vtantur illi humano brachio, confidant de aſtutia & iniquitate ſua, veſcantur ſcelere quantum volent: *Spes autem noſtra in Deo noſtro eſt, qui ſaluos facit ſperantes in ſe: adiutorium noſtrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram, & qui nõ obliuiſcitur inopiæ & tribulationis noſtræ.* Placuerit forſitan maieſtati ſuæ, caſtigandos nos tradere ob peccata noſtra, *quia honor regis iudicium diligit:* at certe nos proiicere non poteſt reuertẽtes ad ſe, *quia miſericors & miſerator eſt, et miſerationis eius non eſt numerus.* Quid poterat hoc ipſo expreſsius ab eo dici?

Hier. 17. 1. Cor. 5. Eph. 4. Pſal. 61. 16. 123. Pſal: 41. Pſal. 98. Pſal. 49. 77 140. 144.

Si dereliquerint (de Dauide loquitur) *filii eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint:*

Pſal. 88.

Si iuſtitias meas profanauerint, & mandata mea non cuſtodierint:

Viſitabo in virga iniquitates eorũ, & in verberibus peccata eorum:

Miſericordiam autem meam non diſpergã ab eo, neq; nocebo in veritate mea:

Non profanabo teſtamentum meũ, & quæ procedunt de labiis meis, non faciam irrita:

Semel iuraui in ſancto meo, ſi Dauid mentiar, ſemen eius in æternum manebit.

Hæc eſt promiſsio, hæc firma Dei teſtatio, Dauidico ſemini, hoc eſt, Eccleſię Chriſti catholicæ, de æterna du-

ratione, iuramento facta, sanguine cõfirmata, plurimorum sæculorum experientia stabilita. Non est ergo nobis dubitandum, sed sustinendum: *etenim vniuersi qui sustinent Dominum non confundentur.*

Psal. 24.

Et, si moram fecerit, expectemus illũ, quia veniens veniet, et nõ tardabit.

Abac. 2.

Ad hanc autem rerum aduersarum tolerantiam, dum nos inuicem hoc in exilio non raro cohortamur: nihil solemus nobis ipsi libentius, vel possũmus certe efficatius, ad consolationem & imitationem proponere, quàm fratrũ nostrorum in Anglia, perpessiones, tanto nostris maiores & acerbiores, quanto magis afficiunt quæ corpore sentiuntur, quàm quæ rebus externis inferuntur vulnera. Nos enim qui manibus elapsi persequentium, alienis in terris vitam exulem degimus, etsi permultis sane incommodis, atque adeo fere infinitis exagitemur, quòd patria, quòd liberis, quòd amicis careamus: quòd bonorum nostrorum direptiones, & possessionum omnium auersiones sustinuerimus: tamen, quæ duæ res in homine sunt maximæ, earum vtimur potestate libera, id est, animi & corporis, quarum neutra Catholicis in Anglia conceditur.

Dura Catholicorũ

Nam præter illa grauamina, quæ rebus eorum temporalibus imponuntur,

corpora etiam ſexcentis diuexationibus patent, carcerum, vinculorum, atque etiam tormentorum. Animis vero nihil liberum, nihil ſolutũ, nihil integrum relinquitur: non vox, non religio, non internus de Deo rebuſque diuinis ſenſus, aut cogitatio. Loquendum enim tibi eſt cum alijs: affirmandum iuramento quod cæteri affirmant: etiamſi animo longe aliter opineris, etiamſi conſcientia contrarium plane ſenſeris. — in Anglia conditio.

Quæ ſeruitus & illiberalis animorũ preſſura, in rebus præſertim ad Deum pertinentibus, cum ſit omnium malorum, quæ in hominem poſſunt exerceri, grauiſsimum atque acerbiſsimum: facit vt noſtra conditio, licet cæteris in rebus afflictiſsima, domeſticorum tamen ſtatu, ſit multo tolerabilior. Quis enim omnibus incommodis, & ipſa etiã morte non duxerit acerbius, torqueri conſcientia, prohiberi libero religionis exercitio, impelli ad opinionum nouarum profeſsionem, quas animus auerſatur, reſpuit, & abhorret? More autem ſuo, patrumq; ſuorum, & totius ſere orbis reliqui, ſi quis Deum colat, etiamſi clanculũ, etiãſi tecte, etiãſi perſecreto fecerit: traduci tamen tanquã læſæ maieſtatis reum, tanquam hoſtem & proditorem totius reipublicæ, tanquam impium, & flagitioſum hominẽ,

&

& vsura communis auræ, vitæq; , indignum? Quòd autem nunc (Gerarde) sic se res habeant in patria nostra, ex subiecta liquido narratione constabit.

Leges Anglicanæ in Catholicos latæ.

Ac primum quidem vt res facilius intelligatur, & reliquorum quæ dicenda sunt, manifestior existat coniectura: non erit forsan ab optima methodo alienum, si leges publicas proposuero, quas Anglia, nata & instituta à catholicis ad Christum, in pernitiem Catholicorum, ob fidem christianam edidit, ex his enim non difficulter existimari poterit, quantum patiantur à priuatorum hominum libidine, odio, atq; nequitia, cum publicarũ legum authoritas, tantum in illos potestatis, cuiuis fere calumniatori permittat.

Duo genera Legum in Catholicos.

Vt ergo de legibus dicam, duo sunt earum genera, quæ diuersis tẽporibus in Catholicos sunt latæ, aliæ quæ pecunias, possessiones, cæteraque bona tam fortunæ quam corporis attingunt, quæ pecuniariæ (opinor) dici possunt. Aliæ quæ sanguinariæ potius sunt. quia mortem vniuersis offendentibus infligunt. Atque ad hanc ipsam legum partitionem, sequentis orationis seriem accomodabo.

Leges pecuniariæ.

Inter leges pacuniarias, illa cum primis numeranda venit, quæ in postremis est edita, in eorum, nimirum, punitionem, qui conscientiam secuti, protestã-

tium

tium ecclesias, frequentare detrectãt. Hoc enim perurgent aduersarij, vt licet catholici alterius sint religionis, licet Caluinismum animis abhorreant, licet, ministrorũ preces & cõuentus detestentur, & eorũ sacra pro nefandissimis habeant: tamẽ accedant, assistant, præsentes se exhibeãt, etiam reluctãte, ẽt reclamante ẽt auersante consciẽtia. Et quia pluri mi recusant tam atrociter in Deum, & conscientias peccare suas: ideo lex ista seuerissima, in homines istos scrupulosos facta est, vt quicunq; ad ecclesias protestantium venire recusauerint, officij diuini (vt loquuntur) præstandi aut auscultandi causa, si ætatem annorum sedecim excesserint, soluent quoque mense suæ absentię, libras anglicas viginti, hoc est aureos, 66. qui autẽ soluendo non sunt, carceribus omnino detineantur, donec soluendi facultatem habeant. Leges reliquæ hoc ordine sequuntur.

Prima lex in recusantes ecclesias protestantium.

Qui conuictus fuerit audiuisse missam, etiamsi id secreto factum fuerit, patietur carceres per integrum annum, & tam diu postea, quo vsque persoluat 211. aureos.

2. De missa.

Sacerdos vero qui sacrum fecerit, non exibit carcere, post expletum annum, nisi solutis aureis 422. atque hoc toties quoties fuerit in hoc genere ab eo peccatum.

Omnis

3. De abiuratione.

Omnis vir ecclesiasticus, qui non publicâ fecerit religionis Romanę detestationem, & auctoritatem Pôtificis Romani palam nô abiurauerit; amittet omnia beneficia, omnemq; dignitatem quamcunque ecclesiasticam.

4. Iuramêta in academijs.

Nullus scholaris, aut litterarum studiosus habere poterit locû in collegijs academicis, aut ad vllum gradum litterariû ascendere, nisi in ingressu ad illud collegium, & in susceptione cuiusque gradus, eiusdem Pontificis auctoritatem in causis ecclesiasticis abiuret.

5. De iuramêtis magistratuû.

Nemo magistratum publicum gerat, aut vllum officiû in republica retineat, nisi hanc ipsam summi Pontificis abiurationem, publice præstiterit.

6. De pupillis.

Pupillus ad perfectam ætatem perueniens, hæriditatem suam adire non poterit, nec eiusdem vllis commodis gaudere, nisi prius emiserit idem publicum iuramentum.

7. De comitialibus.

Quicunque infra dignitatem Baronis positi, vocati fuerint (vt non raro solent) ad comitia publica, quæ parlamentum appellantur (in quo summa libertas suffragiorum solebat esse) amittêt omne ius suffragiorû, nisi velint publice hanc abiurationê Pôtificis pstare.

8. De recusantib' iuramêtum.

Si cuiquam infra conditionê Baronis constituto, hæc abiuratio bis oblata fuerit, & ipse hanc eandem secundo recusauerit: amittet omnia bona, &

posses-

possessiones suas, & corpore condemnabitur ad perpetuos carceres.

Qui negauerit Reginam esse supremum caput Ecclesię Anglicanæ in causis ecclesiasticis: eadem pœna plectetur amissionis bonorum omnium & incarcerationis perpetuæ.

9. De negantibus reginam supremum esse caput.

Quicunq; Agnos Dei, (vt vocant) rosaria, grana benedicta, medalias, crucifixos, aut aliam rem quamcunque benedictam à Summo Pontifice, & in Angliam adductam, receperit, aut retinuerit: eandē pęnā sustinebit, amissionis bonorū omniū & incarcerationis ppetuę.

10. De recipientibus res benedictas à Papa.

Si quis pędagogum domo retinuerit ad instruendos pueros, qui ecclesias protestantium non frequentet, aut ab episcopo Caluiniano approbatus non fuerit, perdet ob eā causam 33. aureos singulis mēsibus, quousq; illū ejecerit.

11. De retinentibus pędagogos Catholicos.

Si quis sciat aliquē, qui alterum reconciliauerit vnitati & communioni Ecclesiæ Romanę, & si hunc recōciliatorem, aut illum alterum reconciliatum quoquismodo iuuerit, aut celauerit, ita vt infra spacium 20. dierum proxime sequentium, magistratui publico vtcumque non prodiderit: amittet omnia bona sua tā mobilia quàm īmobilia, omnesque possessiones dū viuit, & de corpore suo statuet ad arbitriū reginę.

12. De celantibus recōciliatores vel reconciliatos.

Qui nouerit aliquem procurasse alterius reconciliationem ad fidem Roma-

13. De celantibus procurationes.

nam,

nam, quamuis ipſe nec reconciliauerit nec reconciliatus ſit, & ſi hunc procuratorem quouiſmodo iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit magiſtratui, vt ſupra, eiuſdem pœnæ condemnabitur.

14 De celātibus cōſultores.

Qui nouerit aliquem conſilium dediſſe alicui, vt reconcilietur romanæ fidei, licet ipſe hoc omnino non procurauerit, & ſi hunc conſultorem quouiſmodo iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt ſupra: eidem pœnæ fiet obnoxius.

15 De celātibus obedientes Papæ.

Si quis ſciat aliquē perſuaſiſſe, procuraſſe aut conſuluiſſe alicui, vt obediat Romano Pontifici in cauſis eccleſiaſticis, & ſi hunc tamē iuuerit, celauerit, aut non prodiderit, vt ſupra: eadem pœna plectetur.

16 De celātibus promittentes obedientiam.

Qui cognouerit aliquem permiſiſſe ſibi perſuaderi, vt obediat in eccleſiaſticis Romano Ponnifici, vel promiſiſſe (pro futuro tempore) quamcunq; ei obedientiā: & ſi hunc quouis modo iuuerit aut celauerit, aut infra viginti dies non prodiderit, ut ſupra: eandem pœnam amiſſionis bonorum & poſſeſſionum omnium, & incarcerationis ſubibit.

17 De celātib' abſoluentes.

Qui ſciat ſacerdotem aliquem abſolutionem alteri dediſſe, & hunc iuuerit aut celauerit, aut ſatis tempore non prodiderit, vt ſupra: ad eandem pœnā

condemnabitur.

Si quis nouerit ſacerdotem habere authoritatem abſoluendi, quamuis eã nõ exercuerit, aut aliquem abſoluerit: & ſi hunc iuuerit aut celauerit, aut nõ prodiderit, ut ſupra; eidem pœnę ſubiacebit.

18. De celãtib' authoritatem habentes abſoluendi.

Qui ſciuerit aliquem præſeferre, authoritatem habere abſolueudi, etiamſi reuera non habeat, & hunc iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt ſupra: eadem pœna inuoluetur.

19. De celãtibus præſeferentes abſoluendi authoritatem.

Si quis ſciat aliquem eſſe ab altero abſolutum, ſiue volens petierit illam abſolutionem, ſiue ſciens ſolum permiſerit ſe abſolui non petentem: & hũc vllo modo adiuuauerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt ſupra: eiuſdem pœnæ reus exiſtimabitur.

20. De celãtibus abſolutos.

Qui nouerit aliquem diſſuaſiſſe alteri religionem quæ nunc eſt publica in Anglia, (hoc eſt Caluiniſmum) ea intentione, vt eum trahat ad obediendum Pontifici, & Romane religioni: vel ſi ſciuerit aliquem procuraſſe, vel ſuaſiſſe, vt alteri ſic diſſuadeatur: & ſi hunc quouiſmodo iuuauerit, celauerit, vel non prodiderit magiſtratui infra ſpacium 20. dierum vt ſupra: eandem pœnam toties iam deſcriptam patietur, nimirum, vt amittat omnia quæ mortalibus hæc vita dare poſſit commoda.

21. De celãtibus diſſuaſores religiõis Caluinianę.

Atque hęc fere ſunt, quę de legibus

pecuniarijs mihi veniunt in mentem, ex quibus solis, si nullę capitales essent, coniectura facilis fieri possit, quàm ardua sit in Anglia Catholicorum conditio, quibus tot leges tãquam laquei, ad perditionem sunt positæ, terrore plenæ, periculisque plenissimę. Quis trãquillo animo esse possit, cum de bonis vitæ necessarijs, nequeat vel ad horam securitatem sibi promittere, circunseptus tot minitantibus legibus, quarum pericula vitare non potest, nisi impius esse velit? quantum hic loci calumnijs conceditur? quantæ vires subministrantur inuidiæ? quantæ occasiones iniquitati porriguntur? Si quis iuuerit aut celauerit reconciliantem, recõciliatum, absoluentem, absolutum, procurantem, consulentem, dissuadentem, aut huiusmodi: reus est (inquit lex) ingentis flagitij, puniendus amissione bonorum omnium, atq; etiam libertatis. Nihil dico de re: cõsidera solum, quantum pateant Catholici his legibus iniustitiæ. Si quis aliquem ex prędictis, domo forsan vel inscius reciperet, & alter scientem fecisse argueret: qua se hic ratione defenderet, aut quo patrocinio innocentiam tueretur suam? Si quis alicui dissuaderet Caluinismum, nulla prorsus facta Romani Pontificis mentione: quo modo constabit, istum læsæ maiestatis reum non esse, hoc est,

Ex lege 21. Precedẽti.

non

non ea intentione dissuasisse, vt alter, reiectis Caluini placitis, Romano se Pōtifici, & ecclesiæ submittat? Immo (inquis) euitari facile periculum posset, si iste aperte Puritanismū, Anabaptismū, Arianismum, aut etiam atheismum persuaderet. Credo equidē: nec sane abhorret à probabili coniectura, particulam illam in istarū similiumq; hæreseon patrocinium, fuisse à scriptore tam diligenter appositam. O miserā conditionem nostrorum temporum.

Securius in Angliā cuiuis hæresi quàm fidei Catholicæ fauere.

Atque hæc de calumnia: quid vero de legū istarū iniquitate dicendū esset, qua pater filium, maritus vxorem, frater fratrem, pænitens sacerdotē, seruus dominum, ob religionem Catholicam, qua nati, qua educati, qua instituti sumus, quamq; ceteri principes amplexātur & defendunt, accusare in Angliā, tanquam de crimine scelerato tenētur, quorum profecto simile nulla retro trāsacta tempora, nulla patrum repetita memoria, nulla priorum seculorum antiquitas viderunt? Solum hæ sunt nostrorum temporum inauditæ vertigines; locorum nouitates, humanæ mētis flexibiles volūtates, carnis, & sanguinis vanissimæ cogitationes, quibus homines, incommutabilem Christi veritatē, commutare suis placitis, pro ratione suorum cōmodorum, attentant.

Iniquitas legum Anglicarū in Catholicos.

Sed videamus adhuc seueriores leges

Leges capi

hoc

tales in Catholicos Anglos.

hoc est, capitales, quas supra sanguinarias ea ratione appellauerim; quod sanguini insidientur, vitamque ipsam oppugnent. In quibus illud primum animaduersione non est indignum, omnes de sola religione esse, & tamen nō solum pœnam capitis inferre, verum etiam læsæ maiestatis, quæ est omnium grauissima & odiosissima, quippe quæ flagitiosissimo debetur sceleri, quod est, proditionis. Hoc autē ideo ab aduersarijs nostris est factum, ne mors Catholicorum, martyrium videretur, sed infamia potius scelerati flagitij, apud vulgus ignarum traduceretur. Etiam vt principi facilius persuaderetur, religionē Catholicam, sceptro suo infestā esse, & regnandi securitati male securā. Quo semel confirmato principio, non erat difficile quas vellent in orthodoxos, leges elicere, cū tamen illa abhorreret ingenio ab huiusmodi violentia & sanguinis effusione. sed nūc ad leges ipsas accedo, quarū prima sic exoritur.

1. Confitētes Pontificis authoritatem.

Quicunque dixerit, scripserit, affirmauerit, vel vllo modo etiā per cifras significauerit, vel etiam rogatus, confessus fuerit, Pontificem Romanum esse caput ecclesiæ Anglicanæ, vel vllam habere ibi in causis ecclesiasticis authoritatem: reus læsæ maiestatis existimabitur, & eadem prorsus pœna plectetur qua reipublicæ proditores plecti solēt.

Qui ad Pontificem Romanum vlla de causa appellauerit,& bullas aut alia instrumenta ab illo obtinuerit,& in Angliam inuexerit: eidem læsę maiestatis pœnę subiacebit. 2. Appellantes ad Pontificem.

Si quis Agnos dei (vt vocant,) rosaria, grana benedicta, medalias, crucifixos, aut quamcúque rem aliam à Pontifice Romano benedictam, in Angliam importauerit: criminis læsę maiestatis reus erit. 3 Importantes res benedictas a Papa.

Cuicumq; infra dignitatem Baronis constituto, ter oblatum fuerit iuramentum, seu abiuratio contra Pontificis Romani authoritatem,& pro suprema potestate Reginę, in causis ecclesiasticis, & si ille tertio iurare detrectet: eandem pœnam læsæ maiestatis sustinebit. 4. Recusantes iurare.

Qui vllo modo dixerit, scripserit, significauerit, vel rogatus confessus fuerit, Reginam Angliæ, hæreticā esse, aut schismaticam: eidem pœnæ læsæ maiestatis erit obnoxius. 5. Fatentes reginā hæreticā aut schismaticam.

Si quis aliquem ecclesiæ Romanæ vnitati & communioni recōciliauerit, eandem pœnā læsæ maiestatis patietur 6. Reconciliantes.

Quicunque fuerit ab aliquo, sciens & volens, ad eandem vnitatem & cō munionem reconciliatus: eandem pœnam sustinebit. 7 Reconciliati.

Qui procurauit alicuius reconciliationem ad illam vnitatem & commu- 8. Procurātes recōciliationem.

nionem: eiusdem pœnæ reus erit.

9. Consiliū dantes ad reconciliationem.

Qui tantum consuluerit alicui, vt ad illam vnitatem & cōmunionem reconcilietur, etiamsi non procuret, eadem nihilominus plectetur pœna.

10. Persuadētes obedire Papę.

Si quis alicui persuaserit, vt Pontifici Romano, in causis ecclesiasticis obediat: eodem crimine læsæ maiestatis condemnabitur.

11. Permittentes sibi persuaderi.

Si quis permiserit sibi persuaderi, vt sic obediat: eiusdem criminis reus censebitur.

12. Procurātes & cōsulentes ꝑsuaderi.

Si quis procurauerit vel consilium dederit vt alicui sic persuadeatur, eandem pœnam lęsæ maiestatis subibit.

13. Promittentes obedientiam.

Siquis promiserit (pro futuro tempore) se aliquam obedientiam Romano Pōtifici in causis ecclesiasticis præstiturum: eandem læsæ maiestatis pœnam sustinebit.

14. Absoluentes.

Si sacerdos aliquem ex Reginæ subditis absoluerit: crimen læsæ maiestatis censebitur.

15. Habentes auctoritatē absoluendi.

Si quis habeat auctoritatem absoluendi in Anglia, licet nullum actu absoluerit: incurrit tamen læsæ maiestatis crimen.

16. Præseferentes auctoritatē absoluēdi.

Si quis præseferat habere huiusmodi auctoritatem absoluendi, etiamsi nō habeat: læsæ maiestatis reus existimabitur.

17. Permittētes se absolui.

Si quis sciens ab altero absoluatur, siue ipse petierit absolutionem illam,

siue

ſiue abſolui ſe permiſerit non petentem: eandem pœnam læſæ maieſtatis ſuſtinebit.

Si quis procurauerit vt aliquis abſoluatur: eidem pęnæ fiet obnoxius. 18. Procurãtes abſolui.

Si quis cõſilium dederit, vt quis abſoluatur, licet non procurauerit: eandẽ pœnam ſuſtinebit. 19. Conſulentes abſolui.

Si quis vel procurauerit vel conſuluerit, vt quis abſoluat, licet non vt aliquis in particulari abſoluatur: eidẽ pœnæ ſubiacebit. 20. Procurantes & conſulentes abſoluere.

Si quis diſſuaſerit alicui religionem illam, quæ nunc publice in Anglia tenetur, vel procurauerit vt diſſuadeatur, ea intentione, vt ille cui diſſuadetur, ad obedientiam Romani Pontificis, & Romanæ fidei trahatur: reus erit etiam criminis læſæ maieſtatis, & eadẽ pœna plectetur, quæ illi crimini debetur, quę quidem pœna huiuſmodi eſt. 21. Diſſuadentes religionẽ Caluinianam.

Primum vt condemnatus, terraque protractus ad locum ſupplicij, in maiorem cruciatum ſemiſtranguletur laqueo: deinde, vt redeunti ad ſe, amputentur virilia, & igne comburantur: tunc, vt cultro aperiatur venter, & erutis ilijs, etiam cor, & viſcera ſpiranti adhuc, & reluctanti, manu carnificis euellantur, & in ignem iuxta poſitum proijciantur: deniq; vt elixus & in partes diſſecatus, ad varias ciuitatis portas ſuſpendatur. Bona autem ſua & poſſeſ- Pęna eorũ qui cõdemnantur læſæ maieſtatis, ob religionẽ Catholicam.

ſiones omnes ad fiſcum tranſeant, nec eorum quicquam ad vxorem, liberos, aut conſanguineos deſcendat, ſed vt ipſi prętereà, huius vnius ob cauſam, ęterna notentur ignominia, & omnis mortui poſteritas degradet ſanguinę.

Iniquitas mira miniſtroiū Angloium.

Sunt ne hæc ſeuera ſatis? ſunt nè ſatis aſpera (mi Gerarde) in auitæ, paternæq; religionis profeſſores? & tamen miniſtri noſtri, nouatores iſti noſtri, euãgelicę doctrinę buccinatores noſtri, et chriſtianæ (ſi Deo placet) manſuetudinis imitatores, clamant in dies è ſuggeſtis, libris ſcriptis peringeminant, ſermone quotidiano magiſtratus, & principis auribus inculcant: nimiam eſſe lenitatem, periculoſam eſſe clemẽtiam, culpandam, & non ferendam totius regiminis in catholicos tolerantiam. Sed vide præcipitatam hominum inuidorum & furioſorum amentiam.

Eſt ne vllum ſcelus aut flagitium, quod acerbioribus poſſit coerceri pœnis, quam eis quas deſcripſi? eſt ne vllũ genus facinoroſorum hominum, quod pluribus poſſit ſepiri leg bus, includi pœnis, patere periculis, exponi damnis, quàm Catholici in Anglia his legibus exponuntur? & quid tandem deliquerunt iſti? aut quodnam crimen eſt fides auorum & patrum noſtrorũ? Aduerſarii aliquando cõmunionis noſtræ, nũc arrepta fide Caluini, Lutheri pro-

iecta, nostraq; contempta, dominos se nostros constituerunt, & sedibus expulsos, omni nos dignitate & loco mouerunt. Non querimur: fruantur liberrimè. At quid vlterius progrediuntur misellì? cur animas etiam nostras expetunt? quare sæuiunt in sanguinem? cur non exaturantur nisi morte, vel extrema calamitate nostra? Si de fide solum decertatur, sunt aliæ sectulæ non minus Caluino, quàm nos inimicæ: & tamen vtuntur perbeneuolis his ministris. Si aliud autẽ subobscurè lateat, & si Verres legem repetundarũ timeat: liberamus eos hac molestia, securitatem facimus, cedimus iure nostro. Tantum petimus, ne exitio nobis sit, & odij causa sempiterni, quod aliquando patria fuerimus potiti: nisi .n. hoc ipsum fuisset, ipsi iam nullã rempublicã haberẽt.

Atque hæc de legibus: quarum prætextu quantum in nos possunt aduersarij, tu vides: quantum autem volunt, res ipsa demonstrat, cum hac asperitate minime contenti, duriora, & acerbiora quotidie deposcunt. Et tamen equidẽ non arbitror, tam durum esse posse, aut ferreum cuiusquam hominis christiani pectus, (si humanitatis sensum cum fide non exuisset) quin ijs, quæ nostri patiuntur, commoueatur.

Neq; enim fingi potest quicquam, in vllo ferè genere calamitatis luctuo- Conditio Catholicorum in Anglia.

ſum, quod indies non perferant: neq; cogitari aliquid, in vlla conditione hominum, acerbum, quod indies non ſuſtineant. Veriſsime poſſunt cum Apo-
2. Cor. 6. ſtolo dicere: *in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus.* Et cum
2. Cor. 11. eodē Chriſti milite alio in loco. *Periculis in ciuitate periculis in ſolitudine, periculis in mari periculis in falſis fratribus, in labore & ærumna.* Immo illud et licebit addere quod addit Apoſtolus: *In mortibus frequēter.* Deniq; neq; il-
Heb. 11. lud ab eis alienū eſt. *Ludibria & verbera experti, inſuper & vincula, & carceres, diſtenti ſunt, ſecti ſunt, tētati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt.* Poſtremo
1. Cor. 4. & illud proprijſſime cōuenit: *ſpectaculū facti ſumus mundo, & angelis, & hominibus. Maledicimur, & benedicimus: perſecutionem patimur, & ſuſtinemus: blaſphemamur, & obſecramus: tanquam purgamenta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema vſque adhuc.*

Vt autem hæc omnia manifeſtius appareant, non erit forſan alienum à propoſito, ſi particulatim adhuc magis ſingula quæque oratione perluſtrauero.

xtremū applicium atholicorum. Ac primum de ſupplicio quidem extremo, nemini opinor eſſe poſſe dubium, quot, & quales viri acerbiſſimæ morti propter religionem ſint traditi, hoc eſt, ſtrāgulati, exēterati, diſſecati,

elisi, & per aera dispersi: quibus etsi (ad maioré contumeliá) maiestatis crimen, aduersarij affinxerint: tamé res in manifesto est, nec ipsis ét diffitentibus, solam religioné in causa fuisse necis.

Non loquor hic de illa sanctissima multitudine præsulum, doctorum, sacerdotum, aliorumq; Christi confessorum, quos vel carcer squalore confecerit, vel mœrore aut inedia consumpserit, quorum causas solius Christi tribunali deferimus: tantum de illis sermonem facio, qui publice & vniuersorum in oculis, veritati testimonium suo sanguine dederunt. Qui præter ipsos supplicij cruciatus, & illam communem contumeliam, qua non vt Catholici, sed vt reipublicæ proditores, (opinione vulgi) moriuntur habent etiam (vt plurimum) hoc honoris & meriti, post morté adiectû, vt disseminatis libellis infamentur, proiecta in mores aut doctriná, insigni aliqua emétia calumnia.

Sic nupperrime cum Euerardum Hansiû pium & zelosum Christi presbyterum, patibulo publico suspendissent, veriti ne quisquam innocentis forsan martyrio cómoueretur, nescio quæ errorum & paradoxorum móstra, duobus cótrarijs impressi libris, & alterum altero impugnantibus, homini mortuo atribuerint. Quale est illud: *Pontificem Romanum non posse peccare* cú Hansius, errare

Infamatio post mortem.

Paradoxa Hansio falso attributa.

errare solum non posse dixerat, expresse de fidei doctrina vniuersæ Ecclesię proponenda loquens. Item illud: *nullum principem (excepto Romano Pontifice) Primatum vllum, suis in Dominiis tenere.* Cum ille solum de primatu ecclesiæ Catholicæ, in causis Ecclesiasticis affirmaret. Item illud: *nullam proditionem contra Reginam Angliæ, peccatũ esse.* Cum ille iam morti proximus, iterum atq; iterum repetitis verbis apud turbam assereret, se non de omni proditione, sed de illa sola locutũ, ob quã immerito moriebatur, & quam aduersarii iniquissime proditionem appellabant, cũ vere non esset aliud quã fidei Catholicæ necessaria cõfessio. Iam enim ex superiori legum catalogo manifestum est, quam multa nostræ fidei capita ad læsæ maiestatis crimẽ attraxerint.

Fidei capita facta læsæ maiestatis crimina.

Hoc ergo aduersarij nostri, ad antiquorum persecutorum improbitatem adiungunt, vt ne causam quidem ipsam martyrii (quam tamen illi fatebantur) patefaciant. Quanquã sane, huius etiã iniquitatis nonnulla semina, primis illis temporibus à cacodæmone sint iacta, cum Paulus tanquam, *Pestifer & seditiosus*, Christus autem Saluator, *Vt plebem subuertens, & Cæsari prohibens tributa*, traducti sunt iniustissima calumnia.

Act. 24.

Luc. 24.

Magna feritas.

Nunc vero quantis opprobriis, qui-

bus vociferationibus, quot irriſionibus quam amaris ſalibus, quàm acerbis & virulentis conuiciis, quo ſtrepitu fremẽtium, atq; maledicentium, hi noſtri martyres ſtrangulentur, & inſpectantibus omnibus dilanientur: non eſt, opinor, operæpretium deſcribere: res atrox eſt aſpectu, & narratu truculenta. O miſeros nos, qui in hæc tpa ſumus delapſi, vt in chriſtianos ob fidẽ chriſtianã exerceri tantã rabiẽ à chriſtianis: cernamus.

Hæc de ſupplicijs: dicamus pauca, de præcedentibus ante mortem contumelijs: ſed res eſt infinita, paucis nõ poteſt explicari: nec enim ipſis Mauris, Getulis, Tartaris, Saracenis, Turcis, aut quibuſcunque Chriſti coniuratis hoſtibus, tam eſſe ludibrio Catholicos exiſtimo, quã ſunt iſtis nouis euangelicis, contemptus & omnis contumeliæ pleniſſimis. Si in ſacro faciẽdo ſacerdotem offendunt, incredibile eſt, quam impie & cõtumelioſe ſe gerant. Sacerdotẽ ipſum prius domi male mulctatũ, educunt in publicum, & eiſdem prorſus veſtibus indutũ, quibus ad altare ſteterat, per plateas, & villas circumagitãt, inſpectantibus omnibus, irridentibus vniuerſis, nonnullis autem inſpuentibus, plurimis vero conuiciantibus, & ſingulis fere Chriſti ſeruo iniuriam aliquam particularem inferentibus. Inde condũt in carcerem, ferris ligant, compedibus

Contumeliæ quas patiũtur Catholici.

hoc eſt, capitales, quas ſupra ſanguinarias ea ratione appellauerim; quod ſanguini inſidientur, vitamque ipſam oppugnent. In quibus illud primum animaduerſione non eſt indignum, omnes de ſola religione eſſe, & tamen nō ſolum pœnam capitis inferre, verum etiam læſæ maieſtatis, quæ eſt omnium grauiſſima & odioſiſſima, quippe quæ flagitioſiſſimo debetur ſceleri, quod eſt, proditionis. Hoc autē ideo ab aduerſarijs noſtris eſt factum, ne mors Catholicorum, martyrium videretur, ſed infamia potius ſcelerati flagitij, apud vulgus ignarum traduceretur. Etiam vt principi facilius perſuaderetur, religionē Catholicam, ſceptro ſuo infeſtā eſſe, & regnandi ſecuritati male ſecurā. Quo ſemel confirmato principio, non erat difficile quas vellent in orthodoxos, leges elicere, cū tamen illa abhorreret ingenio ab huiuſmodi violentia & ſanguinis effuſione. ſed nūc ad leges ipſas accedo, quarū prima ſic exoritur.

[...]ales in Catholicos Anglos.

[...]1. Confitētes Pontificis authoritatem.

Quicunque dixerit, ſcripſerit, affirmauerit; vel vllo modo etiā per cifras ſignificauerit, vel etiam rogatus, confeſſus fuerit, Pontificem Romanum eſſe caput eccleſiæ Anglicanæ, vel vllam habere ibi in cauſis eccleſiaſticis authoritatem: reus læſæ maieſtatis exiſtimabitur, & eadem prorſus pœna plectetur qua reipublicæ proditores plecti ſolēt.

Qui

Qui ad Pontificem Romanum vlla de causa appellauerit,& bullas aut alia instrumenta ab illo obtinuerit,& in Angliam inuexerit: eidem læsę maiestatis pœnę subiacebit.

2. Appellantes ad Pontificem.

Si quis Agnos dei (vt vocant,) rosaria, grana benedicta, medalias, crucifixos, aut quamcúque rem aliam à Pontifice Romano benedictam, in Angliam importauerit: criminis læsę maiestatis reus erit.

3. Importantes res benedictas a Papa.

Cuicumq; infra dignitatem Baronis constituto, ter oblatum fuerit iuramentum, seu abiuratio contra Pontificis Romani authoritatem,& pro suprema potestate Reginę, in causis ecclesiasticis, & si ille tertio iurare detrectet: eandem pœnam læsæ maiestatis sustinebit.

4. Recusantes iurare.

Qui vllo modo dixerit, scripserit, significauerit, vel rogatus confessus fuerit, Reginam Angliæ, hæreticā esse, aut schismaticam: eidem pœnæ læsæ maiestatis erit obnoxius.

5. Fatentes reginā hæreticā aut schismaticam.

Si quis aliquem ecclesiæ Romanæ vnitati & communioni recōciliauerit, eandem pœnā læsæ maiestatis patietur

6. Reconciliantes.

Quicunque fuerit ab aliquo, sciens & volens, ad eandem vnitatem & cōmunionem reconciliatus: eandem pœnam sustinebit.

7 Reconciliati.

Qui procurauit alicuius reconciliationem ad illam vnitatem & commu-

8. Procurātes recōciliationem.

nionem: eiuſdem pœnæ reus erit.

9. Conſiliũ dantes ad reconciliationem. Qui tantum conſuluerit alicui, vt ad illam vnitatem & cõmunionem reconcilietur, etiamſi non procuret, eadem nihilominus plectetur pœna.

10. Perſuadẽtes obedire Papæ. Si quis alicui perſuaſerit, vt Pontifici Romano, in cauſis eccleſiaſticis obediat: eodem crimine læſæ maieſtatis condemnabitur.

11. Permittentes ſibi perſuaderi. Si quis permiſerit ſibi perſuaderi, vt ſic obediat: eiuſdem criminis reus cenſebitur.

12. Procurãtes & cõſulentes perſuaderi. Si quis procurauerit vel conſilium dederit vt alicui ſic perſuadeatur, candem pœnam læſæ maieſtatis ſubibit.

13. Promittentes obedientiam. Siquis promiſerit (pro futuro tempore) ſe aliquam obedientiam Romano Põtifici in cauſis eccleſiaſticis præſtiturum: eandem læſæ maieſtatis pœnam ſuſtinebit.

14. Abſoluentes. Si ſacerdos aliquem ex Reginæ ſubditis abſoluerit: crimen læſæ maieſtatis cenſebitur.

15. Habentes auctoritatẽ abſoluendi. Si quis habeat auctoritatem abſoluendi in Anglia, licet nullum actu abſoluerit: incurrit tamen læſæ maieſtatis crimen.

16. Præſeferentes auctoritatẽ abſoluẽdi. Si quis præſeferat habere huiuſmodi auctoritatem abſoluendi, etiamſi nõ habeat: læſæ maieſtatis reus exiſtimabitur.

17. Permittentes ſe abſolui. Si quis ſciens ab altero abſoluatur, ſiue ipſe petierit abſolutionem illam,

siue absolui se permiserit non petentem: eandem pœnam læsæ maiestatis sustinebit.

Si quis procurauerit vt aliquis absoluatur: eidem pęnæ fiet obnoxius. 18. Procurātes absolui.

Si quis cōsilium dederit, vt quis absoluatur, licet non procurauerit: eandē pœnam sustinebit. 19. Consulentes absolui.

Si quis vel procurauerit vel consuluerit, vt quis absoluat, licet non vt aliquis in particulari absoluatur: eidē pœnæ subiacebit. 20. Procurantes & consulentes absoluere.

Si quis dissuaserit alicui religionem illam, quæ nunc publice in Anglia tenetur, vel procurauerit vt dissuadeatur, ea intentione, vt ille cui dissuadetur, ad obedientiam Romani Pontificis, & Romanæ fidei trahatur: reus erit etiam criminis læsæ maiestatis, & eadē pœna plectetur, quæ illi crimini debetur, quę quidem pœna huiusmodi est. 21. Dissuadentes religionē Caluinianam.

Primum vt condemnatus, terraque protractus ad locum supplicij, in maiorem cruciatum semistranguletur laqueo: deinde, vt redeunti ad se, amputentur virilia, & igne comburantur: tunc, vt cultro aperiatur uenter, & erutis ilijs, etiam cor, & viscera spiranti adhuc, & reluctanti, manu carnificis euellantur, & in ignem iuxta positum proijciantur: deniq; vt elixus & in partes dissecatus, ad varias ciuitatis portas suspendatur. Bona autem sua & posses- Pęna eorū qui cōdemnantur læsæ maiestatis, ob religionē Catholicam.

fiones omnes ad fiscum transeant, nec eorum quicquam ad vxorem, liberos, aut consanguineos descendat, sed vt ipsi preterea, huius vnius ob causam, ęterna notentur ignominia, & omnis mortui posteritas degradet sanguine.

Iniquitas mira ministrorũ Angloium.

Sunt ne hæc seuera satis? sunt ne satis aspera (mi Gerarde) in auitæ, paternæq; religionis professores? & tamen ministri nostri, nouatores isti nostri, euãgelicę doctrinę buccinatores nostri, et christianæ (si Deo placet) mansuetudinis imitatores, clamant in dies è suggestis, libris scriptis peringeminant, sermone quotidiano magistratus, & princĩpis auribus inculcant: nimiam esse lenitatem, periculosam esse clemẽtiam, culpandam, & non ferendam totius regiminis in catholicos tolerantiam. Sed vide præcipitatam hominum inuidorum & furiosorum amentiam.

Est ne vllum scelus aut flagitium, quod acerbioribus possit coerceri pœnis, quam eis quas descripsi? est ne vllũ genus facinorosorum hominum, quod pluribus possit sepiri legibus, includi pœnis, patere periculis, exponi damnis, quàm Catholici in Anglia his legibus exponuntur? & quid tandem deliquerunt isti? aut quodnam crimen est fides auorum & patrum nostrorũ? Aduersarii aliquando cõmunionis nostræ, nũc arrepta fide Caluini, Lutheri pro-

iecta, nostraq; contempta, dominos se nostros constituerunt, & sedibus expulsos, omni nos dignitate & loco mouerunt. Non querimur: fruantur liberrimè. At quid vlterius progrediuntur misselli? cur animas etiam nostras expetunt? quare sæuiunt in sanguinem? cur non exaturantur nisi morte, vel extrema calamitate nostra? Si de fide solum decertatur, sunt aliæ sectulæ non minus Caluino, quàm nos inimicæ: & tamen vtuntur perbeneuolis his ministris. Si aliud autē subobscurè latitat, & si Verres legem repetundarū timeat: liberamus eos hac molestia, securitatem facimus, cedimus iure nostro. Tantum petimus, ne exitio nobis sit, & odij causa sempiterni, quod aliquando patria fuerimus potiti: nisi.n.hoc ipsum fuisset, ipsi iam nullā rempublicā haberēt.

Atque hæc de legibus: quarum prætextu quantum in nos possunt aduersarij, tu vides: quantum autem volunt, res ipsa demonstrat, cum hac asperitate minime contenti, duriora, & acerbiora quotidie deposcunt. Et tamen equidē non arbitror, tam durum esse posse, aut ferreum cuiusquam hominis christiani pectus, (si humanitatis sensum cum fide non exuisset) quin ijs, quæ nostri patiuntur, commoueatur.

Neq; enim fingi potest quicquam, in vllo ferè genere calamitatis luctuo- Conditio Catholicorum in Anglia.

ſum, quod indies non perferant: neq; cogitari aliquid, in vlla conditione hominum, acerbum, quod indies non ſuſtineant. Veriſsime poſſunt cum Apoſtolo dicere: *in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in plagis, in carceribus, in ſeditionibus, in laboribus*. Et cum eodẽ Chriſti milite alio in loco. *Periculis in ciuitate periculis in ſolitudine, periculis in mari periculis in falſis fratribus, in labore & ærumna*. Immo illud & licebit addere quod addit Apoſtolus: *In mortibus frequẽter*. Deniq; neq; illud ab eis alienũ eſt. *Ludibria & verbera experti, inſuper & vincula, & carceres, diſtenti ſunt, ſecti ſunt, tẽtati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt*. Poſtremo & illud proprijſſime couenit: *ſpectaculũ facti ſumus mundo, & angelis, & hominibus. Maledicimur, & benedicimus: perſecutionem patimur, & ſuſtinemus: blaſphemamur, & obſecramus: tanquam purgamenta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema vſque adhuc.*

2. Cor. 6.
2. Cor. 11.
Heb. 11.
1. Cor. 4.

Vt autem hæc omnia manifeſtius appareant, non erit forſan alienum à propoſito, ſi particulatim adhuc magis ſingula quæque oratione perluſtrauero.

Extremũ ſuppliciũ Catholicorum.

Ac primum de ſupplicio quidem extremo, nemini opinor eſſe poſſe dubium, quot, & quales viri acerbiſſimæ morti propter religionem ſint traditi, hoc eſt, ſtrãgulati, exẽterati, diſſecati,

clxxi,

elisi, & per aera dispersi: quibus etsi (ad maiorẽ contumeliã) maiestatis crimen, aduersarij affinxerint: tamẽ res in manifesto est, nec ipsis ẽt diffitentibus, solam religionẽ in causa fuisse necis.

Non loquor hic de illa sanctissimâ multitudine præsulum, doctorum, sacerdotum, aliorumq; Christi confessorum, quos vel carcer squalore confecerit, vel mœrore aut inedia consumpserit, quorum causas solius Christi tribunali deferimus: tantum de illis sermonem facio, qui publice & vniuersorum in oculis, veritati testimonium suo sanguine dederunt. Qui præter ipsos supplicij cruciatus, & illam communem contumeliam, qua non vt Catholici, sed vt reipublicæ proditores, (opinione vulgi) moriuntur habent etiam (vt plurimum) hoc honoris & meriti, post mortẽ adiectũ, vt disseminatis libellis infamentur, proiecta in mores aut doctrinã, insigni aliqua emẽtia calumnia.

Sic nupperrime cum Euerardum Hansiũ pium & zelosum Christi presbyterum, patibulo publico suspendissent, veriti ne quisquam innocentis forsan martyrio cõmoueretur, nescio quæ errorum & paradoxorum mõstra, duobus cõtrarijs impressi libris, & alterum altero impugnantibus, homini mortuo atribuerint. Quale est illud: *Pontificem Romanum non posse peccare* cũ Hansius, errare

Infamatio post mortem.

Paradoxa Hansio falso attributa.

errare solum non posse dixerat, expressè de fidei doctrina vniuersæ Ecclesię proponenda loquens. Item illud: *nullum principem (excepto Romano Pontifice) Primatum vllum, suis in Dominiis tenere*. Cùm ille solum de primatu ecclesiæ Catholicæ, in causis Ecclesiasticis affirmaret. Item illud: *nullam proditionem contra Reginam Angliæ, peccatū esse*. Cum ille iam morti proximus, iterum atq; iterum repetitis verbis apud turbam assereret, se non de omni proditione, sed de illa sola locutū, ob quā immerito moriebatur, & quam aduersarii iniquissime proditionem appellabant, cū verè non esset aliud quā fidei Catholicæ necessaria cōfessio. Iam enim ex superiori legum catalogo manifestum est, quam multa nostræ fidei capita ad læsæ maiestatis crimē attraxerint.

Fidei capita facta læsæ maiestatis crimina.

Hoc ergo aduersarij nostri, ad antiquorum persecutorum improbitatem adiungunt, vt ne causam quidem ipsam martyrii (quam tamen illi fatebantur) patefaciant. Quanquā sane, huius etiā iniquitatis nonnulla semina, primis illis temporibus à cacodæmone sint iacta, cum Paulus tanquam, *Pestifer & seditiosus*, Christus autem Saluator, *Vt plebem subuertens, & Cæsari prohibens ...buta*, traducti sunt iniustissima ca...nia.

Act. 24.

Luc. 24.

...nc vero quantis opprobriis, qui-

bus vociferationibus, quot irrisionibus quam amaris salibus, quàm acerbis & virulentis conuiciis, quo strepitu fremẽtium, atq; maledicentium, hi nostri martyres strangulentur, & inspectantibus omnibus dilanientur: non est, opinor, operæpretium describere: res atrox est aspectu, & narratu truculenta. O miseros nos, qui in hæc tpa sumus delapsi, vt in christianos ob fidẽ christianã exerceri tantã rabiẽ à christianis: cernamus.

Hæc de supplicijs: dicamus pauca, de præcedentibus ante mortem contumelijs: sed res est infinita, paucis nõ potest explicari: nec enim ipsis Mauris, Getulis, Tartaris, Saracenis, Turcis, aut quibuscunque Christi coniuratis hostibus, tam esse ludibrio Catholicos existimo, quã sunt istis nouis euangelicis, contemptus & omnis contumeliæ plenissimis. Si in sacro faciẽdo sacerdotem offendunt, incredibile est, quam impie & cõtumeliose se gerant. Sacerdotẽ ipsum prius domi male mulctatũ, educunt in publicum, & eisdem prorsus vestibus indutũ, quibus ad altare steterat, per plateas, & villas circumagitãt, inspectantibus omnibus, irridentibus vniuersis, nonnullis autem inspuentibus, plurimis vero conuiciantibus, & singulis fere Christi seruo injuriam aliquam particularem inferentibus. Inde condũt in carcerem, ferris ligant, compedibus

Contume lię quas p tiũtur Ca tholici.

onerant: si videtur, torturæ subijciunt: sin minus, verbere conuiciorũ omnium diuexatum, protrahunt ad iudicium, & ibi simul cum omnibus ad Missàm eius præsentibus, condemnant ad carceres, & ad solutionẽ illarum pecuniarũ, quas supra soluendas ob hoc auditæ Missæ flagitium demonstraui.

Postea verò si commodum quouismodo suis rebus existimant, hominem perimere: interrogant de quibusdam præcedentium legum capitalium articulis, quæstiones ponunt captiosas & subtiles, vrgent vt directe, & perspicue respondeat. Quid plura? facile eliciũt quod rei sufficiat: *In promptu enim baculus, quo cedas canem.*

Atq; hoc loco quoniam de carceribus facta est mentio, & tu id litteris nominatim requiris: adijciã etiam nonnulla de carceribus. Quorũ illud erit primum, omnes esse refertissimos catholicis, ita vt vix sit latronibus locus. Multi recenter exędificati nõ sufficiunt: turris Londinensis, proditoribus assueta, nunc abundat sacerdotibus: immo Briduelo nostro, meretricibus proprio, & scortis infami, non deest sua pars. Nuper enim virgo quædam generosa & tenera, ob fidei confessionem paulo constantiorem, fuit in eum locum à Superintendente Londinensi protrusa.

De internis inclusorum necessitati-

bus & anguſtijs, nihil audeo affirmare, ne afflictis cócitem querela mea, maiorem afflictiouem. Illud tamen commune eſt, prohiberi amicorum aditu, excludi ſermonis, & litterarum cómercio, aduentantium fieri obſeruationem, ne quis illis poſſit, aut eleemoſynas largiri, aut alia pietatis opera, ſine periculo pręſtare. Narrãtur autem & duriora multo, maxime inergaſtulis Eboracẽſi, & Hultonenſi, circa victus rationẽ. Sed quia de cuſtodum peculiari quadã proteruia proficiſci illa poſſunt: non attingam his litteris tãquam communia.

De carcere Lãſonenſi.

Illud tamen de Lanſonenſi carcere Cornubienſis prouinciæ, & certum eſt, & indignum. Cum enim ſex, opinor, aut octo, in eandem ſpelũcam compingeretur, licet perhoneſtæ conditionis eſſent, magnaque ex parte, generoſis e familijs: cibus tamen nec dabatur, nec permittebatur niſi putidus, & oſtiatim emendicatus, nec vſus aquæ præterquam corruptæ. Seceſſus vero non alius ad corporum neceſſitates, quam illa ipſa, in qua diſcumbebant, area. Sed illud ex omnibus caput eſt: quod cum iſti tandem de hac inhumana ſæuitia cæpiſſent queri: minatus eſt vlterius ergaſtularius, ad equorum præſepia colligatos, ſe inſtar iumentorum deinceps pauiturũ Denique tamen, amicorum aſſidui-

Mira inhumanitas.

tate & industria factum est, vt ab hoc carcere ad Londinensem, milliaribus plus minus ducentis, custodia publica transmitterentur. Cuius quidem peregrinationis, hæc erat ceremonia.

Mod' quo ducuntur Catholici captiui in Anglia.

Imponebantur equis cum macris, tum miseris: sine freno, sine calcare, cæteroue apparatu equestri: equi longa serie alter ad caudā alterius subnectebantur. Equitantibus, pedes sub equorum pectore, brachia à tergo reuinciebantur. Cum ad vrbes, & oppida appropinquabatur, erat qui precurreret, renũciaturus incolis, aduentare papistas, hostes Euangelii, & inimicos reipublicæ. Qua voce populus excitatus, & gregatim ædibus effusus in plateas, excipiebant aduentantes quibus poterant contumelijs.

Similiplane pompa, ad opprobrium & omne genus ludibrij composita, duxerunt nuper per ciuitatem Londinensem duodecim viros orthodoxæ fidei, quorum erant quinque presbyteri, reliqui conditionis bonæ & fortunæ. Horum illud erat crimen, quod in eadem domo cum Edmundo Campiano, Societatis Iesu, viro doctissimo, & innocentissimo, orantes & sacra Catholica facientes, sint inuenti. Cui tanquam seditioso, ob æquissimam suæ fidei ministris oblatam disputando defensionem, aduersarij volebant infamiam concita-

Edmũdus cāpianus societatis Iesu ĩ triũpho duct'.

re, in eumq; finem, ſpacioſam chartam maiuſculis litteris odioſiſſime deſcriptam, in illo triumpho geſtare capite compulerunt. Quod ille non aliter tuliſſe dicitur, quam Chriſtus ſuæ crucis inſcriptionem pertulit, pacate, modeſtiſſime, & animo læto, vultuq; ſereno.

Tandem cum peracta tragœdia in arcem Londinenſem perueniſſent, ſicut reliquis antea Dei ſeruis, maxime vero ſacerdotibus fecerant: ita nunc Campiano cruciatus, & tormenta crudeliſſima ſubiecerũt, quibus elicere volebãt, quibus in locis commoratus fuiſſet, quorum in ædibus hoſpitio receptus, quorum beneficio, & liberalitate ſuſtẽtatus, ad quos diuertiſſet, apud quos ſacra, & diuina peregiſſet, quibus conſilia ſua communicaſſet, quorum opera, & induſtria fuiſſet vſus, & vt verbo dicam, quinam per Angliam catholicæ fauerent religioni, & quinam animis Caluiniſmo repugnarent. O grandia piacula, de quorum vel ſola ſuſpitione, homines liberi exerceantur tam exquiſita quæſtione.

Tormenta quę Catholicis dãtur in turri Lõdinenſi.

Cauſæ leues torturæ.

Quando hoc vſpiam factitatũ prius eſt? In qua vnquam Scythia, vel relatu auditum, vt homines ingenui, literati, liberaliter inſtituti, ſacris functionibus presbyterij dicati, more ſeruorum in cataſta diſtendãtur, doloribus diris & cruciatibus diſtorqueantur, ab-

ſolam conſcientiam religionis auitæ, niſi ad pœnam velint prodere ſuæ fidei participes, quod iure gentiũ, & naturę, officio, & communi honeſtate, omnique religione prohibentur facere? Eſtne hęc torturæ iuſtiſſima cauſa? eſt ne hęc ſatis efficax ad quæſtionem ratio? præſertim tam immanem, tam crudelem, tam ſeruilem de liberis? hoc ne vnquam egerunt orthodoxi vel in perditiſſimos, aut in peruerſiſſimos hęreticos?

Hæreſis in initio diſſimulatio.

Certe ſi nihil aliud eſſet, quod virum oculatũ, & attẽtum de fraude hæreſis admoneret, & de latente ſub hypocriſi perditiſſima nequitia: Si opinionum nouitas, opinantium contrarietas, pronunciatorum inconſtantia, viuendi licentia, nihil quicquam proloquerẽtur: tamen, hoc vnum ſatis vniuerſam diſſimulationis machinam retegeret, quòd ipſi, qui tam recenter humanitatem omnem profeſſi ſunt, & qui eccleſiam Chriſti Catholicam, ob æquiſſimam diſciplinam, legibus iuſtiſſimis & antiquiſſimis deſcriptam, tam atrociter inſectati ſunt, nunc tantam ſæuitiam in rebus ſuo pondere leuisſimis adhibeãt, quãtam vix barbari in atrociſſimis exerceant.

Parcat dolori meo, ſi cui aſperius hoc videbor dixiſſe. Iraſcor enim, nõ tã hominibus qui iſta perpetrarũt, quibus

veniã à Deo meis precibus deposco, quã hęresi, quæ viros natura non crudeles, immo satis ad lenitatem, & mansuetudinem propensos, in tantam abegit, non dicã feritatẽ, ne offendã, sed asperam profectò iracundiã in suos, vt nec patriæ propinquitate, nec integritate vitę, nec elegãtia litterarum, nec ętatis flore, nec libertatis iure, nec sacerdotij priuilegio, nec verborũ deprecatione, nec lachrymarũ copia, in viris innocẽtibus commouerentur, nec ab inferẽda vi extrema & immani retardarentur. Deũ optimum, Maximum, & potentissimum obtest r, vt hoc ingens peccatũ illis non imputetur, sed potius inueniãt in die Domini misericordiã qui in die suo, hoc est, humano, misericordiã nullam suis fratribus fecerunt. Esa. 13. 1 Cor. 4.

Mitto iam cætera, quæ hac in arce Londinensi perpetrantur, & tolerãtur, quæ licet plurima, & grauissima sane sint, minus tamen nobis constare possunt, propter arctissimam custodiam, qua sermo ab externis, & omnis afflictorũ eiulatio intercluditur. Immo nõ est mediocris aduersariorum in eo contentio, vt quæ clam inferuntur, non innotescant foris plagæ: sed tenebris potius & caligine sepeliantur, & densa carcerum occulantur cæcitate. Si autẽ erumpant aliquando vel ipsis inuitis, & vox miserorum lugubris inaudiatur: Arcta custodia castri Londinẽsis & asperitas eiusdem.

offen-

offenduntur atrociter, & vel negant quod factum est, vel lepore quodam eleuant.

Bis nuper Campianus Iesuita tortus est equuleo: quis aduersariorum non pernegabat? Tandem tamen res innotuit, Campiano ipso in turba hominũ hoc profitente: at ludus erat (inquiũt aduersarij) non serio, sed ioco fere torquebatur: eodem modo de alijs prius tortis luserant. Tam delectabile est, facetis hominibus, de miserorum cruciatibus iocos facere.

Sed habent adhuc aliud huic castro perfamiliare stratagema: vt affingant nimirum incluso quod placuerit, et inde ad infamiam foras disseminent, aliorumque in Catholicorum fraudes. Res late patet, & abundat exemplis, sed breuitatem secuti, unum solum aut alterũ apponemus.

Aduersariorũ consuetudo mentiẽdi.

Campianus captus & tormentis agitatus, confessus dicebatur quæcunque postulauerant, præsertim apud quos, & quibus in locis fuisset. Addebatur etiã ad mendacij plenitudinem, sponsionẽ nescio quam recantationis ab illo fuisse factam. Sed hoc nemini probabile videbatur: illud autẽ nonnullis reddebatur subdubium ex ingẽti aduersariorũ asseueratione. Multi enim viri generosi & nobiles suis ædibus Londinum euocati, vrgebãtur Campiana confessione,

cum ille tamen (vt deinceps apparuit) ne vnum quidem verbum cruciatibus concessisset.

Simile huius est, quod eiusdem castri præfectus affirmauit apud publicum iudicij consessum (quo cæteros exemplo in fraudem induceret) nullos esse suæ custodiæ subiectos Catholicos, qui ecclesiam aduersariorum adire recusarét, cum tamen constaret omnibus, eosdem quos ille signabat, non nisi compulsos, & vi tractos, concionibus quibusdam affuisse, quibus tamen semper, & aperte resistebant, & concionatorem à conuicijs ad argumenta deposcebant, idq; præsente præfecto, & graues sæpe cópedes iracũde minitante. Deniq; quot, & quanta, hoc inclusi carcere, in omni genere pressuræ sustineant, difficile est scribendo differere, illi tamen ex parte loquuntur, qui præsentes aliquando rei interfuerunt, e quorum fidissima relatione, hoc vnum, coniecturæ causa de reliquis, ascribam.

Apud comitia ĩ aula publica Lõdinẽsi.

Iuuenis erat loco bono prognatus, & litterarũ in studijs non leuiter versatus, (Doctissimo enim viro Harpesfeldo, qui Christi causa mortuus est in carcere, pceptore & domino fuerat usus:) hic religionis & studij causa, iter in has partes designauerat. Ad quod accinctus iam, collecta quam habuerat vel pecunia vel supellectili, ad ipsum portũ

Coper* dicebatur.

trasfretandi causa properabat. Sed re nescio quo casu, diuulgata, comprehẽsus est à magistratu, & Londinũ remissus: vbi primum spoliatus bonis vniuersis, & coniectus in arcem Londinensem, seruabatur arctissime, in ea parte carceris, quę turris Becheama dicitur, excluso quidem omni solatio humano, excepto solo lectulo, qui ęgre permittebatur, ab amicis transmisso. Post aliquod deinde tempus, iuuenis ætate nõ robustus, liberoq; cœlo, & flamini assuetus, partim inedia & frigoris asperitate, partim etiã squallore loci, & auræ corruptela, in capitis quandam perturbationem aut vertiginem videbatur incidisse. Qua re præfecto castri renunciata, mirabilem adhibuit morbo medicinã. Iussit enim auferri lectulum, vt humo nuda discumberet, ad sanitatem recuperandam. Quid multa? breui mortuus est inuentus, frigoris & inediæ consumptus viribus, cuius rei, illud extitit publicũ testimonũ, quòd cũ caligas ei ad sepulturam detraherent, caro frigore putrefacta, adhæsit caligis: & ossibus auulsa, decidebat in frusta: miserabile spectaculum inhumanæ cuiusdem feritatis & sæuitię. Viuunt tamen qui hoc oculis viderunt, & nominari à me possent, nisi illis esset periculosum.

Turris Becheama.

Inaudita medicina.

Et quoniam de hoc genere sermonem cæpi, ero promisso meo liberalior,

& vnum aliud adiiciam, vt videas quã abundem copia, si vellem ea in his exéplis vti. Iuuenis quidam superiori non dissimilis, Catholici confessoris filius, frequentabat domum nobilis, & generosæ matronæ, cuius filius matri contrarius, Caluino plenus, furebat animo, quòd huius auxilio in domo materna fieri non raro Catholica sacra suspicabatur. Cum ergo quodam tẽpore, hũc obuium in platea Londinensi haberet: exclamauit voce perquam fera, proditoré, heu capite proditoré. (hoc enim nomine nos appellant ad odiũ, & hac nos afficiunt iniustissima ignominia) Ciues audito hoc verbo, exiliũt officinis, homini manus inijciunt, & ad iudicũ proximum tribunal abripiunt. Vbi cum venissent, vociferator nihil habuit quod accusaret, nihil quod obijceret præter solam suspitionem religionis catholicæ (neque enim de facto valebat conuincere) Iudices tamen, hominẽ non dimittebãt, quia odiosissima est accusatio religionis, & adiuuanda iudicũ ipsorum interrogationibus, si quando accusatori desit quod opponat. Interrogãt ergo de fidei capitibus, quid crederet, quid ve sentiret: tandem argumentando extorquent, illum sentire, Pontificis Romani summã esse debere auctoritatem, in rebus etiam Angliæ Ecclesiasticis.

SHYRODVS.

Filius Martinus, mater, domina Trigonia dicebatur.

Ad

ret, negauit se omnino posse, exceptis solũ duodecim circiter assibus, ad stramen comparandum in quo discumberet, tam infensus erat pauperculo præfectus.

Hoc ē, sex denariis Anglicanis.

Deniq; post sex, opinor, menses hoc acerbissimo martyrij genere transactos protractum in publicum suspendunt laqueo, & deinde reuiuiscentem affligũt cæteris cruciatibus, qui reipublicę proditoribus infligi solent: at longe maiori truculentia quam cæteros. Sunt nãq; aduersarij immitiores in nos quam in quoduis genus facinorosorũ hominũ. Illis enim, si hac eadem morte mulctandi sunt, vel largiuntur ex misericordia, vt suspendio expirent, priusquam detrũcentur; vel certe ex precepto legis præstant, vt semimortui saltem sint, ad retũdendos sequentiũ tormentorum dolores. At orthodoxos postquam suspenderint, magna furoris contentione nitũtur, vt absciso statim capistro, viuos & viuaces & integris plane sensibus, ad cruciatus reliquos perducant, quod tã impigre nonnunquã, dextrèq; perficiũt: vt plerunq; non solum persentiant acutissime, verum ēt articulatim, & distinctè loquantur post eruta sibi ilia, & cũ iam ipsum etiam cor, carnificis digitis palpatur abripiendum.

Protestantiũ i. catholicos morientes immisericordia.

Neq; hoc cruentũ spectaculũ quicquam immittit aduersarijs misericor-

diȩ, ſed ridẽtes ludunt, & morituris inſultant, præſertim ſi quis dolore victus gemitum ediderit (quod rariſſime tamen fit) ita quidam eorum cõcionator non mediocris, libro quodam impreſſõ colligit, noſtros vere martyres nõ eſſe, quia vnus eorũ (vt affirmat ipſe) in his cruciatibus eiulatum quendam edidit tanquam infernalis canis, vt ipſiſſimis illius verbis vtar. O ſententiã concionatore dignã. O nouam, noui Euãgelij charitatem. Quis vnquam prędo gladiatorius, huiuſmodi vocẽ non erubuit proferre? Quis unquam ſicarius, mentem tam immitem, & barbaram demonſtrauit?

Fulcus.

Sed profecto videntur iſti ab humano plane ſenſu degeneraſſe, & neſcio quæ uiſcera feritatis induiſſe, obliti penitus illius ſententiæ: *iudiciũ ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiã.* Et maxime illius: *Cor durũ male habebit in nouiſſimo.* Hoc nõ ſolum ex eis quę diximus perſpicitur, verum etiam ex infinitis alijs, quæ nunc à me perſequenda non ſunt, ne longior ſim quam libellus patiatur. Quædam tamen ad exempli rationẽ annotabo, quæ rem clariſſimã, & manifeſtam reddant.

Iacob. 2. Eccleſ. 3.

Adoleſcens quidam magnę & honorificæ familiæ, vocatus in crimen auditæ Miſſę, quę ſororis in nuptijs dicebatur celebrata, fugerat quidẽ e domo

Tiruitus, Roberti Tiruiti equitis filius.

paterna, & Londini se abdiderat superiori anno. Vbi ex labore fugæ, & æstatis (opinor) intéperie, in grauẽ febrim incidit. Quod vbi cognitum est aduersarijs, accurrunt statim, euellere volunt ædibus, carceribus inserere, vt erat languidus & afflictus ægritudine. Res visa est inspicientibus, cum inhumana, tum funesta: orant, obsecrant, vt hominis ægroti rationem habeant, non addant afflictionem afflictissimo, vitam non effundant generosi, nobilis, & pulcherrimi adolescentis: securitatem offerũt, quantam velint, sistituros in Iudicio, quàm primum conualuisset. Sed nõ recipitur. Adsunt medici, qui affirmant, actum esse de salute, si loco moueatur ad carceris incõmoda. Non curatur. Vi rapiunt, hominem ad ergastulum: recludunt carcere: moritur biduo: sepeliunt, nihil habentes vel pensi, vel scrupuli.

Dominus Dimmocus.

Vir illustris & magnanimus, peculiari quadam dignitate armorum spectabilis, & clarissimi comitis Lincolniensis genere, cum paralysi membrorũ vehementissime nonnullis iam ab annis laborasset, ita vt nec domum egredi, nec loco pedem efferre posset, nisi seruorum manibus subleuatus: accusatur tandem de religione Catholica apud Superintendẽtem illius prouinciæ (eo enim vocantur nomine, qui antiquo-

rum episcopatum possessionibus incubant) defertur vt auitæ fidei suspectus, & citatur in iudicium tanquam Catholicismi manifeste reus. At homo paralyticus nō comparuit: excusat se tamē diligenter per litteras, sed non admittitur. Accurrit domum Superintendēs ipse, perlustrat oculis hominis impotentiam, sed non mouetur. Comportari vult ad carcerem: quid multa? nec ætas viri, nec conditionis dignitas, nec generis amplitudo nec magnatum propinquitas, nec membrorum paralysis, ab ergastuli molestia liberare poterant.

Quid ergo? breuissime his incommodis moritur. Sed nec morientem dimittunt, immo diuexant, & affligūt magis: adsunt enim ægrotanti, adsunt confligenti cum mortis doloribus, adsunt animam agēti, adsunt iam iam spiritum efflaturo, quiescere non sinunt, mori qua ratione cupiebat, non permittunt, (cupiebat autem, vniuersalis ecclesiæ christianæ consuetudine) sed obtrudūt se ministri, suasq; preculas ingerūt, quas ille sanus contemnebat, ægrotus clamore respuebat, iam mutus & semimortuus vultu, signis, corporisq; gestu detestabatur. Quid hoc immitius aut crudelius fingi potest?

Domina Thimilbeia.

Sed nec illud omittendum est, quod eodem tempore, eadem in ciuitate cōtigit. Fœmina enim generosa & iuue-

nis, impetrata prius venia, ad maritum, religionis causa captiuum, officij, & visitandi gratia, carcerem est ingressa. Quo cognito, Superintendens, tanquam in laqueum incidisset suum, iubet etiam ipsam recludi custodiæ: qua vel inhumanitate mota, vel perfidia territa, vel intẽperie loci læsa mulier, occupatur breui à grauissimo morbo, & in manifestum vitæ periculum incidit. Cumq; iam in horas expiratura videretur, coniux dolore percitus, vehementer obtestatur vt vel ad diem extra carcerem collocari posset, & matronarum frui auxilijs, sed non impetrat.

Inhumanitas magna.

Satis iam diu sum in carceribus, (Gerarde) & multũ in hoc genere videatur forsan substitisse oratio. At ubi sim (quæso,) libentius quam cum nostris? quid dico nostris? immo cum Christi Dei & Saluatoris amicissimis? quorũ vita, lux nostra, constantia, exemplum nostrũ, fortitudo, decus & honor noster, mors denique, gloria nostra? vnde, fateor, quod licet absim corpore, spiritu tamen semper versor cum illis, nec vnquã animo elabuntur meo. Antefero enim catenas eorũ, præfero carceres, præpono contumelias, cuiusuis Cræsi, vel opibus, vel diademati. Relinquere tamen hos inclusos ad tẽpus, & egrederer ad eos, qui foris iactãtur, nisi admoneret me locus ipse, vt priusquam

digre-

digrediar, mentionem facerem de quadam aduersarij vel astutia, vel latebra, quâ occasione carcerum captat, & tuetur. Intelligo autem disputationis illũ fucum, quam offerre captiuis videri vel let, liberis vero ne postulatus quidem cedit. Immo vero, nec inclusis ipsis, vlle ęquabili cõditione, aut lege: Sic enim se res habet.

Disputationis fucus quo vtuntur aduersarij.

Viginti plus minus abhinc annis, postquam indicta causa nos expulissent aduersarij, & sedibus iam potirentur nostris: vt quod viribus occupassent, viderentur vulgo iustitia tenere: obtulerunt scriptionis certamen in controuersia: vocabant ad scribendum, quotquot erant nostrarum partiũ, vel re, vel opinione litterati, eam apponentes conditionem, vt qui scribendo superiores, ij etiam veritate firmiores haberentur.

Protestantes prouocãt Catholicos ad scribendũ & tamen eorum libros prohibent.

Arripiunt auidissime conditionẽ nostri, scribunt Anglice, pro fide Catholica, viri doctissimi, exilij licet incommodis affecti, Sanderus, Hardingus, Feknamus, Alanus, Heskinus, Stapletonus, Marshallus, Dormannus, Rastallus & alij. Exponunt luculenter quid esset cõtrouersiæ: quid rationis, auctoritatis, veritatis à nobis: quantum vero doli, falsi, ruinæ, ab aduersarijs.

Cum illi se læsos hoc artificio suo, et fere prostratos hoc aperto martis certamine viderent: excogitarunt aliud,

rebus quidem perditis neceſſariũ, licet exiſtimationi minus conſultum refugium. Obtinuerũt edictum regiũ atrox, & minaciſſimum in eos omnes, qui huiuſmodi libros (quos ipſi prius poſtulauerant) haberent, legerent, reciperent, aut importarent. Exinde non eſt facile exiſtimare, quāta ſint noſtri perperſſi ob hos libros. Multi in carceres coniecti, nonnulli ad quæſtionem rapti, alij iuramentis examinati, quidam non leuiter mulctati, plurimi in fugam acti, infinitæ domus de nocte quæſitæ, perluſtratæ, & exagitatæ ob ſolam librorũ horum vel tenuem ſuſpitionem. Si quis liber inueniebatur, iuſta erat materia atrocis accuſationis: ſi quis peteret libro, ab aduerſario reſpōderi, grauis ſuſpitio non boni ſubditi: ſi quis vel verbo librum defenderet: heu planum indicium animi proditorij. **Perſecutio ob libros catholicos.**

Cum has in anguſtias redactos ſe noſtri cernerent, vt cauſam dei, & vniuerſalis Eccleſiæ, neq; ſcripto poſſent, neq; verbo tueri ſine ſummis incōmodis atq; moleſtijs: fecerũt id quod viros bonos & orthodoxos decebat: corpora carceribus, manus vinculis, bona direptionibus, vitā etiā mortis periculis, pro rei natę occaſionibus, ſubmittebāt. Interim tamen ne cauſæ diffidere, & Dei negotium ſilentio prodere viderētur; pacato, & tranquillo animo, colla

tiones æquas cū aduerſarijs poſtulabāt, & quanta poterant ſubmiſſione, aut vehementiā, magiſtratum omnem obteſtabantur, vt vel publica admitteretur de rebus religionis controuerſis diſputatio, vel priuata ſaltem æquis legibus, & conditionibus collatio.

Vehemens Catholicorū de obtinenda publica diſputatione contentio.

Multi domi, multi foris, hoc prece perurgebāt, nō nulli gratia cōtendebāt, quidā qua licebat, auctoritate, premebant, plurimi rem alijs modis promouebant. Offerebant ſe noſtri, ſumma licet per incommoda, ſolo principis verbo nixos, ad hoc certamen, veritatis cauſa libētiſſime deſcēſuros, ea ſola ſpe, quod nonnullas animas Chriſti ſanguine redēptas, & hæreſi cōtaminatas, diuina iuuante gratia, poſſe reuocari diſceptādo cōfiderent. Aduerſarijs itaq; libertatē omnem faciebant, vel domeſticis vtendi, vel aduocandi exteros, ad ſuæ cauſę defenſionē: ſtatuēdi diē, eligendi locū, mouendi quæſtiones, præſcribēdi modū: deniq; incipiendi, finiendi, quiduis agendi pro arbitrio ſuo, modo lex aliqua & ratio diſceptandi ſeruaretur.

Timor proteſtātium in cauſa ſua.

Sed quid tam multis tempus tero? aduerſarius nihil horum volebat. Præuidebat enim non inſipienter, actum eſſe de ſuis partibus, ſi aliquando publice collato marte decertaretur: refugiebat ergo hanc publicam ſcholæ palæſtram tanquam nimis illuſtre de ſua fraude iu

dicium, secundũ illud saluatoris. *Omnis qui male agit, odit lucẽ, & non venit ad lucẽ, vt non arguãtur opera sua: qui autẽ facit veritatem, venit ad lucẽ, vt manifestetur opera eius, quia in Deo sunt facta.* Ioan. 3.

Tandem tamen, ne nihil agere viderentur aduersarij, duo præstant securitatis & existimationis causa. Primo enim, acerbiorem excitant in Catholicos omnes persecutionem, maxime verò in litteratiores, qui illis in hoc agone officere posse disceptando crederẽtur. Itaq; episcopum Lincolniensem, Abbatem Vvestmonasteriẽsem, reliquosq; non paucos eruditionis solidę, summæq; grauitatis atq; virtutis antistites, Londino in castrum rusticanũ eijciunt, libris denudant, & omni adinuicẽ colloquio, preterquam in mensa, priuant: alios in alias tenebras secernunt. Si qui foris erant alicuius nominis, ad ferreos carceris cancellos reuocant, vt vel sic omnibus silentium imponãt. In castellũ de Vuisbiche.

Secundo, cum hæc ex animi sententia cõfecissent, proripiunt magno silentio in carceres. Adoriuntur inexpectato Catholicos inclusos, vocãt impigre ad disputandum de fide, ne tempore quidem ad cogitandum dato, nec vllo inuicem colloquio permisso. Et ne alter alteri, vel esset adiumento, vel solatio, vel etiam testimonio: singulos (vt plurimum) separatim aggrediuntur. Si Fraus ministrorum in faciẽdo disputationis fuco.

quis nostrũ, opponere conditionis iniquitatem, tempus petere ad meditationem, libros ad studium, colloquium suorum ad instructionem, cæteraq; ad armaturam necessaria cæpisset: si quis etiam adijciebat (quod adijciebāt multi) deesse iudicem ad ferendam sententiam, auditores idoneos ad præstandũ testimonium, Notarios fidos ad excipienda argumenta: clamabant aduersarij, detrectare nos pugnam, verborum latebras quærere, & subterfugia. Qua importunitate commoti nonnulli, tradebant se quibuscunque conditionibus, sola causæ bonitate freti.

Sed quicquid demum afferrent nostri, minimi referebat; vel enim ab aduersarijs cõtumeliose reijciebatur, vel odiose in crimen maiestatis trahebatur, vel ad plebem iniquissime peruertebatur. Horũ exempla permulta quidẽ sunt, sed huic loco sufficiāt paucissima.

Exẽpla varia conferẽdi seu potius calumniādi ĩ ministris protestantiũ CROVLEVS.

Cum nuper in Christi sacerdotem, Hansium, sententiam mortis ob fidem tulissent orthodoxam, cumq; ipse iam in carcere se prepararet ad supplicium: venit ad eum minister quidam, amoris quadam specie, & vultu composito ad hypocrisim pietatis, sed exitus declarauit fuisse plenum amaritudine, & omni dolo ad decipiendum. Cum enim conuicianti, & læsæ maiestatis crimen obijcienti, respondisset Christi martyr, se

nun-

nunquam in regiam peccasse maiestaté, sed tantum fidem professum esse catholicam, quæ lædere non potest maiestaté humanam, cum summopere maiestati placeat diuinæ: cum hęc (inquam) & similia dixisset Hansius, adijciens præterea, se libentissime hanc mortem, subiturum, cum securus esset, se nihil vnquã in reginam commisisse sceleris, sed Deo potius illam pro officio cõmendasse, hocq; crimen maiestatis, sibi attributũ ab aduersarijs, nec esse reuera crimen, nec vllum apud Deum peccatum: iste bonus Euangelicus, tanquam abundantem nactus calumniæ materiã, egressus carcere, diuulgauit in plebem, etiam libello scripto, & impresso, Hãsium affirmasse, nullum crimen læsæ maiestatis apud Deum peccatum esse. Quod cum Hãsius ad locũ supplicij perductus, intellexisset, questus est publice de iniuria: mentem aperuit de sententia: & veniam petijt calumniatori de tam iniquo, & odioso mendacio.

Duo ministri collationis causa ingressi sunt carcerem ad generosum quẽdam aulicum, iam multis annis ob fidem captiuum: apud quem cum diu contumelijs rem triuissent, & hominẽ blasphemijs fatigassent, vt ipse per litteras conquestus est, nulla re vel stabilita vel argumentis refutata: tandem ne ociosa esset omnis sermocinatio, inui-

Trippus & Croulę ad dominum Thomam Pondum.

tabat eos, ad aliquod certum principium constituendum, ex quo deinceps ad cætera discutienda possent progredi. Hoc au em erat: An priuatus spiritus particularium hominum, vel publicus vniuersalis Ecclesiæ, iudicare debeat de sensu scripturarum? Ille enim cum eos passim & perperam scripturam sacram citantes audiret, affirmabat non esse recurrendum in his controuersijs, ad solam scripturę litteram, pro cuiusq; priuati hominis arbitrio intellectam, (hoc enim modo hæreses omnes defenduntur) sed ad Ecclesię vniuersalis, saltem vetustissimæ, certissimum iudicium, quæ Dei spiritu gubernata, verũ & germanũ scripturarum sensum proponit. Et quia ministri hoc fundamentum non admittebant, nec tamen refutabant, sed (vt solent) in angulos & sinus & flexus diuertebãt: proposuit scripto (licet laicus, & in theologia nõ admodum versatus) sex firmas rationes suæ sententiæ, quibus à ministris respon deri petebat, facultatem etiam postulãs qua sibi liceret eorum responsa (sic ubi vel deuia vel infirma viderentur) oratione vel calamo confutare.

Controuersia.

Necessariũ principiũ ad controuersias dirimendas.

Ministri accepta chartula ad Superintendentem properant Londinensem: queruntur de hominis pertinacia, quod ipsis suadentibus, Caluinianus esse nollet, quod etiã scripto tueri se auderet,

Superintendens, vt est iracundus, & natura biliosus, inflāmatur atrociter: animo designat hominem ad pœnam: exturbat Lōdino in artiorem custodiam: condit in arcem deuiam, & obscuram, vbi nec solis, nec luminis, nec hominū fruatur conspectu: ferris premit, & vt singula nō recenseam, affligit immensa & incredibili calamitate. Ministri securi iam de aduersario, edunt librum, & rationibus respondent ab illo propositis: cùm in cæteris, tum in eo iniquissime agentes, quod statum quæstionis, & cōtrouersiæ dissimulent, arguentes eum scripturas Ecclesiæ posthabere, cum ille non de scripturarum iam cognitarum auctoritate, sed vel de cognitione dubiarum, vel de obscurarum intelligentia disputaret.

In castello de strateford.

Doctor theologus, & apud aduersarios in dignitate positus, venerat quodam die, non leui pompa, & comitatu ad castrum quoddam disputandi prætextu (libenter enim persuadēt hominibus, frequentia se nostris largiri certamina) conuocat in aulam castri quotquot erant ob religionem inclusi, iuuenes, Senes, Sacerdotes, Laicos: narrat se concertatum venisse, sumit subsellia, sedit cū suis Et primo, licet essent permulti numero, petit cuiusq; nomen & sedē: si quis expeditè nō respondebat, exagitabat incredibili ferocia & bile.

VVALKERVS.

Ad castrū Eqtis Martij.

Sic miris conuiciis exagitabat Cotamum

presbyterū ꝙ cognomen fine prænomine dedisset.

Deinde priusquam capta esset disputatio, quidam nescio quid intulerat de scriptura, quod ille negauerat: perirascitur senex, & nullo modo admittit, huiusmodi quid in scripturis esse: affertur liber, clarissimisq; verbis recitatur. Senex admouet perspectilia, & legit: sed alieno libro non adhibet fidem, suū postulat, rident sui, quid multis? re infecta discessum est, & seniculus, cum nihil se proficere cerneret, ruinā imprecatus est tam castro, quàm inclusis omnibus, pˀsente, & audiēte, & erubescēte custode carceris. An quicquā hoc ineptius dici potest? Et tamen Catholici ab isto Hercule prostrati dicebātur, cū reuera vix vno argumēto pˀter iurgia sit vsus.

FVLCVS ad castrum vvisbichense.

Est in aduersarijs minister quidam opinione sua magnus, aliorum vero, mediocris, lingua non imparatus, sed ignorantia sui præceps. Hic nō ita multo ante, gloriam sperans e cōtentione cum magnatibus, irrepserat inexspectatus in arcem, qua viri doctissimi, & grauissimi, religionis causa tenebantur inclusi, Vvatsonus Episcopus, Fknamus Abbas, cæteriq; bono loco, & nomine prælati. Sisti iubet omnes ad suum conspectum: venisse se ait, vt religionis capita controuersa conferret, annuit vt certamen aggrediantur. Illi, vt erant prudentes, cum viderent hominē nulla hoc auctoritate publica facere, aut cer-

ta lege conferendi, sed temeritate quadam sua ad honoris aucupium: facile contempserunt iuuenis superbissimi ridiculam leuitatem. Postquam ergo conditionis iniquitatem exposuissent, quòd libri, quod tempus, quod cætera deessent: hominē suis ineptijs reliquerunt, & (quod eorum grauitati conueniebat) potius despectum, quam vexatum dimiserunt. Ille tamen, pro more, triū̃phum diuulgauit, & edidit librum de sua in illos victoria: in quo, cum multa falsa, & plurima sint inania: tum nihil qđ ꝑ suis partibus (vel ipso narrante) quicquam conuincat, præter vanitatem.

Cæterum cum hic agendi modus paulatim innotescens, nonnullis etiam ex ipsis aduersarijs displiceret (genuerat enim fere publicam querelam, & iniecerat vulgo causę perditæ suspitionem) fecerū̃t quidem hanc infamiæ medicinam, vt pollicerentur, breui futuram æquissimis cōditionibus disputationem. Scribit itaq; Eques martius, sui castri custodi, mādatq; vt disquirat, si qui sint suę custodię subiecti papistæ, qui velint disputando partes suas defendere: transmittant scripto conclusiones defendendas: adscribāt nomina: parent se ad pręliū: ipsum renunciaturū statim, de modo, de loco, de tp̄e certaminis. Mense Nouēbri p̄terito. 1580.

Nouæ disputatiōis denunciatio.

Res placuit vniuersis. Tres nostri sacerdotes, ætate licet iuniores, & lite- BOSGRAVIVS Iesuita.

SHYRVVINVS Coll. Ro. Angl. HARTVS Coll. Rhē. Angl.

rarum in ſtudijs minus prouecti (robuſtiores enim & magis exercitatos omnes, Londino dimiſſos dixi) accipiunt cauſę confidentia prouinciam: obſignatas cōcluſiones, ſubſignatis nominibus cū ingenti gratiarū actione tranſmittūt: non placent aduerſarijs concluſiones: ſtatuuntur alię pro illorū arbitrio: remittuntur: admittūtur à noſtris; dies campi indicitur: excitatur ingens expectatio: quid deniq; ? pridie (opinor) quam dies expectatus adueniſſet, defenſores ſupradicti noſtrarum partium, dimouentur hoc Equitis martij carcere, & in arcem Londinenſem transferuntur ad quęſtionem, vt qui rationibus petitis ab authoritate, nō flectebantur, argumentis ductis ab equuleo exercerentur.

Comes Leceſtrenſis.

Sed neq; hoc ipſum Catholicos ab æquæ diſputationis petitione deterrebat. Vnde vir quidam nobilis, & maieſtati regiæ in primis à conſilijs, fatigatus, opinor, quorundam importunitate conſenſerat tandem, vt quibuſdā præcipuis viris, qui religionis cauſa cuſtodia tenebantur, in hoc publico poſtulato, priuatim ſatiſfaceret. Aduocauit enim eos in cubiculum ſuum, narrauit amore ſe commotum, vt morē gereret eorum deſiderio, cupere, vt æquos ſe præberēt, & attentos auditores, nec in cauſa pfligata pertinaciter obſtinatos: nō dubitare ſe, quin ex hac vna doctiſ-

ſimorum virorum concertation e, facillime rei veritas vniuerſa retegatur. Annuût,& inclinant ſe noſtri: gratias agût de tanto beneficio, deſpectant tñ vndique ſi quẽ theologum orthodoxũ cernant, qui partes diſputãdo tueretur ſuas (nã aderant miniſtri quatuor ad impugnandum, ſed neminẽ reperiũt) mirant: ſilent tñ, vt rei exitum obſeruarent.

D. Laurentius HVMFREDVS com tribus ſocijs. ADAMVS. Squyer.

Tandẽ e ſubſellijs miniſter vnus deſcendit, ingentibus prius ſuorum encomijs dilaudatus, & cauſę ſe noſtrę aduocatum profitetur. Quis abſtineat a riſu, ſi ratio loci cachinnum admiſiſſet? quem noſtræ cauſæ non miſereat, quæ ſuis deſtituta, ſolius hoſtis tutelæ committitur? Ille tamen fidam aduocationẽ promittit, & eleuatis in cælũ oculis, ſancte recipit defendendam, cuius antea ſe fuiſſe deſertorem gloriatur. At quis ludẽti credat, & nugãti? quis ioco diſputanti fidat de ſalute, cui (vt fama eſt) vel ſerio iuranti, vix adhibent fidẽ creditores de pecunia?

Atq; hæc ferè ſunt quæ de miniſtrorum cum noſtris litteraria dici poſſunt palæſtra. Nulla enim recordor ceſſiſſe aduerſarios diſceptãdi certamina, præter hæc quæ dixi, excepta ſolum recenti diſputatione, quam Edmundo Campiano Ieſuita incarcerato, bis torto, libris deſtituto, & rebus omnibus imparatiſſimo (pręterquam cauſa, & volun-

Diſputatio cũ P. CAMPIANO.

tate) sunt largiti. Cuius profectò disputationis, iniquissima multa his in partibus narrantur, ipsis etiam testibus qui interfuerunt, quorum forsan nonnulla vix hominibus doctis credibilia viderentur, nisi superiorum temporum exemplis admoniti, quiduis fere suspicari de hominum timidorum iniquitate cogeremur. Quis enim ignorat durissimum necessitatis telum esse? aut quis optime non intelligit, ad turpia deducere, causæ desperatæ ruinam, & inopiam? Sed nunc egrediamur paulisper ad alia, satis enim de inclusis dixisse videor: quorū certe conditio si dura videtur, est tamē eorum vel durior, vel implicatior, qui libertatis quadam specie foris viuunt, & procellis exagitantur. Carcerum enim cancellis inclusi, cætera licet satis calamitosi, eo tamen vno perbeati videntur, quod mentis quiete, & tranquilla quadam serenitate fruantur. Foris autem qui sunt Catholicis, hoc est, habitatione per Angliam dispersis, nec quiescere datur, nec vspiā consistere: Sed vexationibus perpetuis tanquam fluctibus & ventis iactantur. Quocunq; enim loco pedem posueris, quacumq; via, vel semita incesseris, cernes oculis luctuosa spectacula: hunc fugientem, illum latitantem, alium mentita veste clam proripientem, quosdam captos perduci ad iudicium, alios quæ-

In carcere minus afflicti quàm foris viuūt Catholici.

ri, ſed nondum comprehendi: multos ſe dumetis, & ſyluis continere: nonnullos interdiu per campos verſari, & non niſi multa nocte domos repetere.

Domi autem cum ſunt, ne ſic quidē vel ad horam ſecuri eſſe poſſunt. Media enim de nocte irruūt non raro vi magna aduerſarij, domum cuſtodia circumcingunt, ne quis effugiat: loca ſingula ſcrutantur, etiam mulierum & virginum cubilia: luſtrant, verſant, & euoluunt omnia: ciſtas & armaria, capſulas & ſcrinia, pixides & arculas: ſi quid inueniunt quod religionis inſimulent, aut quod in crimen trahant, vel calumniā: vt ſunt, calices argentei, patenę, candelabra, cruces, libri, veſtes, cæteraq; ornamenta, quæ dicuntur Eccleſiaſtica: abripiunt prędationis iure, & Euāngelij. Et ne hęc ipſa ſolitaria proficiſcantur: rapiunt etiam ſæpe in ſocietatem, quicquid adiacebat cæterarum rerum. Ne quid præterea per negligentiam pereat: matronarū etiā ſinus, & loculos pertractant, immo veſtes ipſas interiores retegunt, & violentis manibus non nunquam diſrumpunt, vt videāt ſi quis Agnus Dei, crucifixus, medalia, aut res alia ſacra, ad partes ſecretiores abſcondita lateat. Hæc faciūt lictores, qui purſeuantes appellātur, animalia famelica, & in omnem facile prędam ferociſſima. Quorum etiam poteſtas eſt, quoſcunq;

Domorum de nocte ꝑſcrutatio.

Purſeuantes.

domo

domo repertos, vel carceribus tradere, vel alijs, pro libitu, fatigare molestijs, nisi peccatoris oleo impinguentur, & grato pecuniæ pacificentur sacrificio.

Psal. 140.

Hæc domestica Catholicorum pax: videamus paululum quāta sit forinseca. Dixi lictores ædificiis infestos esse, tanquàm ī tenebris, nocturnas furias: liceat addere, interdiu etiam viis, & compitis insidiari, non minus quam dęmonia meridiana. Si quis enim nostrorum, cuius nomen delatum sit, per ciuitates, aut oppida, aut villas transeat: comprehendunt eum via publica. Si quis vel de nocte ciuitatē ingrediatur, & indicio speculatoris (quorum est magna copia) prodatur: extrahitur vi publica ę tabernis, vel hospitio. Si autem delatus vel proditus non sit, securitatem tamen nō habet, nisi hominum omnino consuetudinem fugiat: quia plurimis modis vel ex sola suspicione, in periculum trahatur. Verbi causa, si carnes diebus ab Ecclesia prohibitis recuset: si verbosius oret, maxime vero latino sermone: si crucis se signo muniat: si ieiunia, virginitatem, aut cælibatum suadeat: si antiquos patres vehementius commendet: si quicquam pro religione Catholica affirmet, vel apertissimū mendaciū aduersariorum reuincat, Immo, si conuicantibus (pro vice) cæteris, ipse solus subticescat. Deniq; extat publicum edi-

Psal. 99.

ctum nō longe ante promulgatum, quo potestas sit vnicuiq; vnūquēq; vel detegendi, vel accusandi, ex minima quaq; circumstantia, quæ suspicionem Catholicæ religionis inducat. Ex quo multi deinceps sunt comprehensi, plurimi varijs molestijs, & calamitatibus affecti.

Mense Nouembri anno 1580.

Sed vna est asperitas (non enim vtar grauiori verbo) quæ cæteris omnibus magis affligat, illa nimirum quam nostri in iudicijs, in negotijs, in communibus vitæ commercijs experiūtur. Atq; hęc res profecto, ipsos etiam humanæ societatis neruos attingit, qui iustitia & humanitate continentur, & abhorrent ab omni crudelitate atq; iniustitia. Nec ego queror, aut querēdum existimo, si qua gratia nostris nō est facta, aut si qua misericordia rebus non est pręstita, vel afflictissimis, vel etiā extremis (patior enim hāc nobis tolli fratribus, religionis odio, quam natura largitur in ipsos etiam hostes, humanitatem.) Sed certe, si qui sunt qui legum in nos seueritate, pœnarumq; grauitate nondum satiati, suam etiam addunt maleuolentiæ acerbitatem, vt vel lege sæuiant, vbi lex nō est, vel legis aculeos latius distrahant, quā legislatoris progressus sit animus, idq; in rebus maximis, & grauissimis, & ad vitam, sanguinemq; pertinentibus: nemo mirari debet si gemimus, si lamentamur, si nonnihil sub tanto calamita-

Magna asperitas quorundam iudicum in catholicos.

tis one-

tis onere, suspiramus.

Videamus ergo quid etiam in hoc genere patiantur Catholici, christianæ religionis odio, & inuidia. Lex quædã est, quam antea recensui, vt qui bullas, uel alia instrumenta publica, à Pontifice Romano obtinuerit, aut in Angliã inuexerit, reus lesæ maiestatis existimetur. Sit lex iustissima: non enim de legis æquitate disputo, sed de mente. Quis nõ videt illud solũ hac lege cautũ fuisse, ne pontifex quicquã statueret de rebus Anglicanis, quod per bullas, (vt vocant) & breuia apostolica facere solet? & tamen cum exemplar quoddam, non ita longe abhinc, inuentum esset illius Bullæ, quæ Iubilæum annum præteritum indixerat: etsi nihil ad Anglos pertinebat, etsi alieno in regno impressum esset, etsi elapso iam tempore vigorem amisisset, etsi despectum in laceris solum chartulis iaceret: tamen rei atrocitas seueritate iudicis tam vehementer est aucta, vt Sacerdos, cuius in cubiculo reperta fuerat, morti acerbissimæ ob eam causam sit traditus, & vir illustris qui rei ignarus sacerdotẽ domo receperat, eadẽ iudicis sententia fortunis omnibus, hoc est, amplissimis, euersus, et carceri ppetuo condemnatus fuerit.

Eodem nuper iudice, atq; etiam litigatore (vtraque enim partes in Catholicos exequitur) factus est quidam

Supra pag. 20. nu. 2.

Insignis iniquitas.

Anno. 1575.

Iudex erat M. ANODVS MAYNVS D. TR VGIONVS

Apud DORCESTRIAM.

læsę maiestatis reus, ex lege vigesima prima capitali supradicta, eo quod vicino cuidam suo, rationem reddiderat quare protestantium Ecclesias, salua conscientia, adire nō posset. Hoc enim in eum sensum interpretabatur iudex, ac si vicinum ea ratione ad suam sententiā pertrahere voluisset, & cōsequēter dissuadere illi religionem Anglicanam, & secundaria consequentia, perducere ad obedientiam Romani Pontificis. Tā longi sunt laquei ad insidiandum sanguini. Sed additur adhuc aliud ad facti seueritatem. Cum enim pro more patrio, res permitteretur quibusdā Quęsitoribus, nec illi tantam attrocitatem in ea cernerēt, quanta supremo supplicio sufficeret: compulsi sunt auctoritate iudicis tanquā crimen maiestatis rē deferre, qđ in homines pditissimos & flagitiosissimos, nec solet nec debet fieri. Septem. 5. an. 1581. Pag. 23. num. 22. Dura interpretatio.

Lex est Anglicana vt pauperculi desidiosi qui eisdem locis non consistunt, sed incertis ociose diuagantur, virgis cæsi, auricula ferro candēti perfodiantur. Oblatus est iudici, religionis causa, iuuenis quidā perhonestis & diuitibus genitus parentibus, litteris imbutus humanioribus, qui studijs ad tempus dimissis, Londino ad amicos inuisendos transibat. Quid simile habet cum designatis à lege? quia tamen venerat recēter è Gallia, & in pontificio seminario Lex de hominibus vagis. IOANNES TYPPETVS.

instituto-

institutus fuerat, iudex iracundus, in re-
Fleetodus. ligionis, & causæ Catholicę inuidiã, nõ
nisi virgis cæsum per ciuitatẽ Londinẽ-
sem, & auribus odiose perustũ dimisit.
Similẽ pœnam quo ad aurium inustio-
nem, sacerdoti fuisse nuperrime inflictã
apud ciuitatem Eboracensem audiui-
mus, & eiusmodi sane multa enumerari
à me possent: sed hoc sit querelarum
Esa. 11. satis. Deus qui *pauperes iudicat in iusti-*
Psal. 30. *tia, & retribuit abundanter facientibus*
superbiam: Dominus qui *iudex & testis*
Ierem. 29. *est*, (vt inquit Ieremias) *& in mensura*
Esa. 27. *contra mensuram, cum abiecta fuerit, iu-*
dicabit: parcat his iudicibus, de tam ini-
quis, & iniustis iudicijs.

Quo nos (bone Deus) quo nos impulerunt exulceratæ de rebus fidei & religionis controuersię? nulla natio moribus exculta ciuilibus, nulla gens perfusa sancta luce Euangelij, nullus populus Christianis placitis & ritibus institutus, vel aptior ad humanitatem, vel pronior ad beneficẽtiam, vel æquitatis amantior, aut propensior vnquam ad misericordiam fuit, quàm fuerat gẽs & natio Anglicana, priusquam funesta & exitialis hęresis, amoris viscera in adamantina commutasset, & lethalibus odij venenis infecisset. Hæc iuris & æquitatis repagula concussit, hæc amoris & amicitiæ vincula dissoluit, hæc misericordiæ & beneficentiæ fundamẽ-

ta ſuſtulit,& communis ſocietatis neruos incidit, membra membris furiali impetu, & calamitoſo collidens.

Sed iam tempus fortaſſe (Gerarde) modum ponendum Libello requirat, longè enim prouectus videor,& vereri debeo ne te fatigem, tam moleſta & lugubri narratione, quæ legentem profectò te non poteſt, opinor, vehementer non mouere, cum me ſcribentē ſic afficiat, vt vix aliquando mihi temperem a lachrymis,dum mente cōplector, vel quæ ſcripſerim,vel quæ omiſerim. Plura enim lōgè ſilenda mihi,& prætermittenda fuerunt,quàm his litteris tradenda: partim,ne infinito me labori cōmitterem ſingula recenſendi: partim, quia certa plurimorum cognitio, his tēporum & rerum difficultatibus,haberi nō poteſt:multo vero maxime, quia præcipuarum rerum explicatio, tam eſt coniuncta cum perſonarum notatione, vt nec ſegregari queant,vt illæ percipiantur; nec coniungi, vt iſtæ non lędantur. Res enim tradi non poſſunt in publicum ſermonem,quin perſonæ trahātur in priuata pericula.Illa ergo poſteris relinquamus noſtris, vel vt prodant memoriæ, ſi aliquando licuerit: vel vt tacito ſtupore mirentur,& plangant.

Nobis hæc ſufficiant (quæ dixi) vel ad dolorem,vel ad documentū. Documēto enim ſempiterno eſſe debet cala-

mitas nostra, non solum nobis posterisque nostris, verum etiam vniuersis per orbem Catholicis, quàm horrẽdum sit (vt inquit Apostolos) *incidere in manus* Heb. 10. *Dei viuẽtis*, et nolle vel admonitos, *Fructus dignos facere pœnitẽtiæ*. Peccata nostra & parentũ nostrorũ, hoc in nos impulerũt grauissimũ Dei flagellũ, qđ serpet sine dubio, & diffundetur latius, nisi Dei iustitia, Catholicorũ pœnitentia, & scelerũ emẽdatione preueniatur.

Dolori autem (mi Gerarde) vel tuo vel meo, vel etiam cõmuni & publico, quis non existimet res iam narratas excitando sufficere? sunt enim, & numero plurimæ, & magnitudine grauissimæ, & frequẽtatione quotidianæ, & causa iniustissimæ, & modo odiosissimæ, & hominum innocentia quibus inferuntur, indignissimæ Et tamen (vt dixi) neque singula potuit attingere, neq; præcipua: multo vero minus oculatissima illa, & attenta disquisitio, quæ in nostra minutissima fieri solet, oratione cuiusquã describi potest Si cui aut verbum, aut vocula, aut nutus exciderit, quo nostræ causæ fauere credatur, iusta est delationis, et incarcerationis causa. Sic quendam recentissimè Superintendens Londinensis, in abiectissimum compegit carcerem, quòd tria verbula in argumentationis Campaniæ patrociniũ, contra Fulcum, opinor, effutierat.

[Ma]gna di[s]quisitio [P]r[ot]estãtium [i]n Catholi[c]orũ minu[ti]a.

[B]AVVO[D]VS conie[c]tus in car[c]erẽ quem CLYN[K]RVM appellant.

Illud

Illud tñ mirabilius est, quòd paucis abhinc diebus, academicos omnes in vniuersitatibus cômorâtes, iuraméto dicere coegerût, si quos scirent, vel suspicarentur, qui animis religioni Catholicæ fauerent. Eo nimirum proposito, vt suspectos oẽs Academijs exturbarent. At quã late patet hoc suspicari? quã facile tegitur dissimulationis inuolucro? quàm facile sequitur ad odium, vel inuidiam? quantum hoc licentiæ largiatur ambitioni? quantum virium præstet maleuolentię? quantum stimuli ad omne genus vindictæ? Ecce natum ex re ipsa exemplum. Minister quidam accusabat præsentem, de supicione Romanæ fidei: petijt accusatus, quo argumento niteretur suspicio? Quia (inquit ille) nõ tã frequẽtare cõciones te video, quam faceres si nostrę religionis arderes zelo. Quàm grauis ac firma cõiectura ad accusandum? O duram & exercitam conditionem illorum, qui his ventis inuidiæ, calumnięq. procellis, legibus etiã, & authoritate publica subduntur.

Mense Augusto Anno 1581.

In academia OXONIENSE.

Ministrorũ sycophantia.

Et quoniam hoc loco de accusandi facilitate, & procacitate sermo incidit, qua solent aduersarij de rebus inanissimis, leuissimisque vel crimen intendere, vel struere calumniam: (quamquàm hoc ipsum festinandi studio prætermittere cogitassem,) concedam etiã huic loco exemplum vnum, tãquam decerptam

ptam multorum delibationem, quo cernamus (Gerarde) non solum quam accusemur de nugis, & leuiusculis, verum etiam ut de beneficijs quoq; non raro castigemur. Res est illustris & etiam lepida, & quæ tuis istic Italis præter admirationem, effigiem quandam nostrarum rerum, & temporum delineet.

Historia d restitutione.

AEgrotare cæperat generosus quidam aulicus, vitæ splendidæ, & fortuna non infirma. Huic grauiter laboranti (vt eiusmodi tempore euenire solet vel negligētissimis) ingesserat se quædam acris de futura vita cogitatio. Aduocauit presbyterum, (erat enim sententia Catholicus) vt illius consilio recte mori disceret. Ille, pro ratione officij, & Ecclesiæ Catholicæ consuetudine, admonuit inter cetera, vt si qua in re quēquā læsisset, aut aliena bona minus iuste occupasset: niteretur statim pro facultate restituere. Annuit ægrotus: occurrebat animo, quiddam olim Caluiniano cuidam, iuris quidem specie sublatum, sed conscientiæ Catholicæ minime securū: iubet restitui: moritur. Vxor autē vidua, cum mariti voluntatē perimplere disc uperet, nec auderet tamen hæretico reddere: angebatur vehementissime, nec expedire se poterat. Dum hærebat autē, accurrit forte fortuna sacerdos, impertit ei dolorem suū, obtestat vt vel opera vel cōsilio iuuet.

Sacerdotis nomē erat SALVVA IVS.

Vir Dei, perſpecto fœminæ ſanctiſſimo deſiderio, zelo pleniſſimus, obtulit ſe in rei faciēdæ diſcrimen, exiſtimās hominem tam ferum, & barbarum non futurum, qui de beneficio vindictam expeteret. Itaq; re prius Deo commendata, conſcenſo equo, viam ingreditur: cumq; ad ciuitatem perueniſſet, quam habitabat is, cui erant pecuniæ reddendæ: collocat equum in proximo diuerſorio, vt paratus ad fugam eſſet ſtatim poſt expeditum negotium. Ipſe domum creditoris petit, euocat ſolum, & manu prehenſum, ſeducit a cæteris. Narrat ſe pecunias habere, quas ei ſit ea cōditione traditurus, vt nihil inquirat, vel de mittente, vel de latore, vel de re ipſa: tantum accipiat, & fruatur vt ſuis. Spōdet ſenex, & firmiſſime promittit: & gratijs actis hominem dimiſit

Die tertio paſchatis.

Huius nomen erat FISHERVS, de ciuitate Varvvicēſi.

Pecuniæ erant 20 Libræ Anglicanæ.

Sacerdos magna contentione feſtinat ad hoſpitium, vt equum ad fugiendum arripiat, ſed fruſtra: ſtatim enim à ſene perfido proditus, & à viris ab eo miſſis comprehenſus eſt. Et primum quidem hanc ei calumniam fecerunt, vt non hominem, ſed diabolum eſſe dicerent, qui pecunias à ſe factas attuliſſet ad ſenem illaqueandum. Et huius rei illo argumento vtebantur præter cætera, quòd equum nigrum haberet, quē obſeruabāt diligenter, an aliorum equorum more, fœnum commederet Dein-

Hi erant duo fisheri fratres.

Diabolus habetur q aliena resti tuit.

de etiam sacerdoti ipsi iniecto ferro, & intra cubiculum munitum concluso, addiderunt quendam, qui die, noctuq; cum illo esset, & obseruaret an vllo té pore ocreas detraheret, & si pedes equinos, bifidos, aut bisulcos haberet, illo enim indicio cognosci dæmonem humana specie latitantem affirmabant. Ingens autem populi multitudo domum obsederat, & pecunias effuse offerebant, vt hoc monstrum oculis intuerentur. Iam enim populo persuasum fuerat, esse reuera Cacodæmoné. Quis enim vnquam (inquiunt) humanæ mentis compos, pecunias vltro offerret, & gratis largiretur homini ignoto, hospiti, & peregrino? Cum aliquamdiu Christi seruum hac cótumelia agitassent, simulabant (sed ficte ad maiorem iniuriam) se hominem velle liberum dimittere. At Caluinianus ille ingratissimus, qui pecúnias acceperat, subornarat qui egredientem retraheret e fuga, & reum ageret læsę maiestatis. Quo facto, repente totus diripiebatur Et equo quidem eius vtebantur pro suo libitu: pecunias vero omnes auferebant, excepta quadam particula quæ itineris expensis inseruiret ad Londinensem vsque ciuitatem, quo cum paulo post captiuum mittunt, firmo & diligenti satellitio septum. Vbi cum venisset, & consilio regio rem exposuisset (vel vni

Hic erat fischeri frater.

potius

potius eorum, ne res ad mortui ignominiam diuulgaretur) reiectus est ab eis ad Superintendétem Londinésem; qui illum primum in vnum carcerem, deinde in alium, tertio in arcem Londinensem coniecit, vbi ad quartum ferè annum, vix euitatis tormentis, pœnam luit huius nefandi restitutionis flagitij.

Hoc est primo in ianitoris sui custodiá, Secundo in carcere qui vocatur Porta vvestmonastenensis.

Admoneor huius historiæ commemoratione de quadá aduersariorum ridicula petulantia, qua solent ad antiquissimorum hostium imitationem, Catholicos vt dęmonibus familiares traducere. Deficeret me omne tempus numerantem, quę in hoc genere figmenta fabricarunt. Pyramis Londinensis non nullis ab hinc annis, mirabiliter sane de cœlo tacta conflagrauit incendio furioso, & inextinguibili: quis aduersariorum rem non attribuit nostrorum præstigijs? veneficia quædam, aut incantationes, membranulis, & figuris conglomeratæ, cum similibus nescio quibus ineptijs, terræ venis abditę, fuerunt aliquando à quibusdá inuétę. Res putabatur ad reginę perniciem, & interitum composita. Quis nó insimulabat huius facti Catholicos? at paulo post compertum est, ministrum quendam magiæ fuisse authorem, & participes habuisse acerrimos Euangelicos: secutum est altum de re tota silentium, nisi

Pyrammis Londinensis combusta.

Minister de Nevvington.

quòd aliqui, deriuandi criminis causa, adijcere solebant, illum forte ministrũ, dissimulasse religionem, & fuisse animo reuera papistam. Cum haberentur comitia in ciuitate quadam academica, oblatus est iudicibus Bibliopola quidam, cui verba nonnulla in religionis Catholicæ fauorẽ exciderant. Habitus est à consessu peraspere: præter multa enim grauissima in carcere perpessa, res tandem partim Quęsitorum suffragio, partim acerbitate iudicum, eo deducta est, vt hominis, prius in foro diffamati auriculę clauis ferreis columnæ ligneæ affigerentur, & deinde cultro in manus ꝓprias tradito, ipse earum se dissecatione liberaret. Res visa est multis supra modum seuera. Quid secutum est? mirabile saneDei iudiciũ. Iudices ambo, (solẽt enim pręesse duo) omnes etiã Quæsitores, & multi ex pręcipuis totius cõsessus, cum plurimis assistentium, paucissimis diebus inaudito morbi genere, partim in ea ciuitate, partim alibi perierunt. Sed & hoc etiam Catholicorum magiæ tributum fuit.

Iinckſius; in ciuitate Oxoniẽſi.

Quid ergo nobis integrum, quid securum, Gerarde, cum non solum aliena peccata, Sed & iudicia Dei manifesta nostram in fraudem, & calumniam vertantur?

Infinitus essem, si cætera persequerer quæ moliuntur aduersarij, in cau-

ſæ noſtræ dedecus & ignominiam. Si quem enim naciſci poſſunt, vel infimũ, & ſordidiſſimum, qui aliquid apportet in Romam conuicij, vel in alios qui fidei noſtræ fautores exiſtimãtur, etiamſi illud e lacunis, & ſentinis collectũ fuerit, aut nullo etiam probabili argumento nitatur: arripiunt tamen hominem auidiſſime, & obtrudunt populo tanquam prophetam. Donãt loquẽdi, perorandi, concionandi facultatẽ, & ſcribendi etiam quiduis pro libitu, & libidine, modo id in Romanæ fiat religionis contumeliam. Vnde tantũ odij? Vnde liuoris tantum, tãtumq; inuidię? ſed non ſubſiſtunt hoc gradu immodeſtiæ, nec his finibus continentur imprudentiæ: lõgius multo præcipitantur. Si non ſit qui in Romam couicia narret, qui ſordes congerat, aut notet quiſquilias: ipſi creant de Roma miracula, quæ cõcionibus, menſis, & libris inſeruiãt. Sic nuper libello quodam impreſſo, diuulgarunt mirabilia multa ſuperiori anno Romę contigiſſe, idque per dies multos, quibus deus irã ſuam magnis prodigijs, contra ciuitatem illam oſtendit. Narrant enim, duos ſoles, duaſque irides eodem tempore apparuiſſe, portam ingentem diui Petri corruiſſe, & quatuordecim homines cum octo militibus occidiſſe. Duas etiã turres eccleſiæ diui Petri delapſas, comminuiſſe eccle-

Sic Io. Nicolaum, grammaticum, miniſtrũ relapſum, Roma veniẽtem, & de Roma mẽtientem, ſuggeſto donant, & nobilium honorant præſentia.

Hoc eſt die 23. 24. & 25. Ianuarii anno 1580

Hic liber impreſſus fuit a Io. Charlewode & Ed.

vvhite, cũ approbatione publica subscripta.

sam, & contriuisse multum populum, in quo erant decem & octo sacerdotes. Præterea, ecclesias Franciscanorũ, B. Iacobi, B. Bartholomei, Beatæ Virginis, totum monasterium Mariæ Magdalenæ, integrũ armarium Romanæ ciuitatis, domum hospitalem, in qua erant 150. personæ, cũ infinitis alijs ædificijs simul decidisse, & hæc omnia ideo cõtigisse, vt mundus intelligat Romanã religionem Deo displicere. Infinita huiusmodi artificia prætereo, quibus indies nituntur causam nostram vulgo odiosam reddere.

Quare, vt tandem in exitum decurrat oratio, vides quo statu, quo gradu, quo cardine versantur res Anglicanæ. Ardent vndiq; persecutionum incendijs, conflictantur orthodoxi, cum incommodis omnibus, cum odijs, cum opprobrijs, cum vinculis, cum iniurijs, & si quid aliud ad vitam afflictã & exquisitam pertinet calamitatem. Aduersarij nullo commiserationis mouentur affectu, sed indies ferociunt, & crudescunt magis. Ad illud enim peruenisse videntur, quod prædixit Saluator, *vt omnis qui interficit vos, arbitretur obsequiũ se præstare Deo*. Catholici autem sequentibus eodẽ loco Christi se verbis cõsolantur. *Hæc facient vobis, quia non nouerunt patrẽ, neq; me: sed hæc locutus sum vobis, vt cũ venerit hora eorum, re-*

Io. 16.

Ibidem.

mini-

minifcamini, quia ego dixi vobis. Illud etiam ſancti Pauli ſæpe repetunt ad ſolamen, *Fidelis Deus eſt, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſtinere.* 1.Cor. 10.

Hunc prouentum fidelium, vt compenſationem quandam tolerantię perſecutionis promiſſum, ſentiunt egregiũ Anglicani Catholici, eoq; fit, vt preter internam ſpiritus ſancti dulcedinem, hoc etiam externo nó parum animétur & corroborentur ſolatio, dum intelligunt & oculis intuentur, tam mirabiliter auctum eſſe orthodoxorum numerum, poſt ingeminatam perſequentium ſæuitiam. Hæc enim manifeſta eſt amoris diuini ſignificatio, qua nos certos faciat, ſe noſtrę cauſæ, vel ſuæ potius, non defuturum, ſi noſtræ à nobis partes impleantur humilitatis, manſuetudinis, longanimitatis, & patientiæ. Et certe, ſi cogitatione percurramus, quæ iam pertulerint Catholici, vel coniectura metiamur, quæ impendeant perferẽda: nec tribui poteſt humanis viribus, quod hactenus ſuſtinuerint, nec ab eiſdem expectari, vt deinceps perſeuerẽt. A domino ſolo hoc poſtulandum eſt, & à patre luminum precibus noſtris aſſiduis impetrandum, *à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum* proficiſcitur.

Augmentum Catholicorũ in Anglia.

Iacob. 1.

Qua (putas) opus est virtute, qua animi magnitudine, qua roborata constantia, vt illa perferant, quæ supra recẽsui? cõtumelias illas, & illa dedecora? illos carceres, & compedes illos? illos squallores, illas tabes, illa tormenta, mortes illas? & tñ scias, quod antea me dixisse memini, id etiam hoc loco repetendum, & tibi diligenti memoria custodiendum, quia verum est, me centessimam vix partem eorum attigisse, quæ nostri quotidie in carceribus sustineãt. Si ea lege tractarentur Catholici incarcerati qua latrones, qua homicidę, qua parricidæ tractãtur, vt vel suorum opibus sustententur, vel aliena benignitate reficiantur: querelæ locum res nõ haberet, nec dure nobiscum agi existimaremus. Scio enim futuros multos, tum honestæ, tum honoratæ conditionis Anglos, qui sua potius vniuersa distraherent, & seipsos in obsequiũ, & famulatum traderent afflictorum, quam vt tam indigna paterentur, quæ patiuntur indies, inediæ, famis, & nuditatis exitia: sed non licet.

Nolo me aliorsum accipias quàm intelligo: non loquor de magnatibus, qui religionis causa tenentur carceribus, quibus nõ inficior, concedi facultatem suis bonis vtendi. Loquor autem de copiosa illa multitudine afflictissimorum pauperum, maxime vero sacer-

dotum, qui his temporibus tam arcte asseruantur, vt nullus sit ad eos concessus aditus, & si quis aditum petat, in suspicionem vocatur, & nisi se purget, comprehēditur. Sic Hansius nuper, cū ingressum peteret ad quosdam inclusos eleemosynæ deferendæ causa, captus est tanquam de religione suspectus, & paulo post patibulo suspensus. Sic multi alij eadem ex causa in suspicionem vocati, comprehensi, & incarcerati fuerunt. Atq; his modis terrent aduersarij Catholicos, ne quis audeat eleemosynas deferre.

Nec minus etiam periculum est dantibus quam deferentibus, si resciscatur. Resciri aūt multis modis cōtingit, & aduersarij nonnunquā vt id eliciant, sacerdotes inclusos subijciunt tormentis, & interrogant, quinam eis eleemosynas dederint, quinam alia pietatis opera præstiterint? Si quicquam vi tormentorum faterentur (quod hactenus Deo confirmante nō faciunt) dupliciter nos inde læderet aduersarius. Primum, fidem cōfitentibus abrogaret, tāquam suorum proditoribus. Deinde eleemosynarum datores sic affligeret, vt cæteros timore pœnæ à simili deinceps pietate arceret.

Sic Ionsonum Briātū Colleg. Rhem: & alios nuper exercuerūt quęstione ad mortē fere hac eadem de causa.

Hoc ergo artificio cum aduersarij iā effecerint, vt nemo audeat quicquā donare, nec quisquam quod donatū est

carceribus deferre: cõsequatur necesse est, quod plane iam oculis confecutũ videmus, vt incarcerati penuria, & egestate tabescant, & inedia consumente, miserabiliter pereant. Audiuisse te existimo de illa numerositate virorum, qui recenter in carcere Eboracẽsi sunt extincti: non audeo quicquam affirmare, nec suspicari grauius quàm quod dixi, licet nõ desint qui suspicentur, eo quod prouinciæ præfectus tam lethali sit & præcipiti in nos odio, vt nihil sic in vita, quam extremũ nostrũ exitium cupere, quam extremũ nostrũ exitium videatur. Deus illi benignus sit, & meliorem mentem largiatur, animumque mitiorem in calamitosos immittat, vt ipse etiam aliquando misericordiam apud communem dominum, & iudicẽ omnium consequatur.

Comes Huntingonius.

Si vellẽ acerbitatem, & inhumanitatem repetere, quas annis elapsis Catholici sunt experti in hoc ergastulo Eboracensi, aut quas hoc tempore magis quam vnquam antea patiuntur: nullũ facerem narrandi finẽ. Ex hoc vno fiat coniectura de reliquis. Minister quidam eruditione nõ vulgari, qui aduersariorũ à partibus iam diu steterat, casque studiosissime pro viribus defenderat: cotandem intelligentiæ, lectione sanctorum patrũ deuenerat, vt clarissime cernere, suos nulla veritate niti, sed omnẽ à nobis esse, idq; extra controuersiam.

Huius ministri nomen Bellus dicebatur.

Non potuit iuuenis acer conceptū veri lumen cōtinere, aut urentem pectore flammam cōprimere. Qua re vulgo propalata, hominem comprehendunt aduersarij, terrent minis, sed nō terretur: aggrediuntur argumentis, sed erat superior: blandicijs mulcét, sed nó allicitur: quid ergo? Trudunt in carcerem, tractant asperrime, nihil tamen flectitur. Tandem suspendunt plantis in eū modum, vt pedibus in altos cippos insertis, decumberet solis humeris in terram, idque sine lectulo, aut reclinatorio per dies plurimos, illam ei solā faciétes gratiam, vt certis tēporibus ad necessitates corporis aliquātulum laxaretur. Quid hoc immitius fieri potuit?

Illa etiam crudelitas omittenda non est, quam hoc vltimo persecutionis tépore in Iesuitas, & Collegiorum tum Romani, tum ét Rhemensis alumnos acerbissime exercuerunt. Nam hoc ipso 1581. anno, die Nouembris 20. qui D. Edmundo Angliæ Regi sacer est, & sequenti vocati sunt ad Tribunal hi Sacerdotes, Edmundus Campianus, Iacobus Bosgrauius Societatis Iesu religiosi. Rodulphus Sheruinus, Lucas Chirbeus. Eduardus Ristonus, Ioan. Shortus Romani Anglorum Collegij alummi: Ioan: Hartus, Alexander Briantus, Gulielmus Filbius Collegij Rhemensis, quatuor item alij Sacerdo-

tes, Richardus Iansonius, Laurentius Richarsonus, Thomas Fordus, & Ioã. Colitonus, & Orthonus quidam nobilis laicus; quos omnes tanquam læsæ maiestatis reos suis iniquissimis legibus condemnarunt. Campianum autem, Sheruinum, Briantum, Iansoniũ, Bosgrauium, & alios ad omnium membrorum usque diuulsionẽ, & pene ad mortem ipsam equuleo torserant; id est tormenti genus, in quo supinum hominẽ primo extendunt, manusq; ac pedes articulatim ligant, funes deinde, quibus ligatus est, rotis quibusdam paulatim eousque trahunt, donec omnia mẽbra luxentur. Pronunciata igitur sententia, P. Edmundus hilari vultu, & clara voce, pro tanto beneficio Deo gratias agens, cantat, Te Deum Laudamus, te Dominum confitemur &c. Sheruinus autem, Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus, & letemur in ea: Briantus vero, sententiæ iniquitatem considerans, summum Iudicem appellat his uerbis, Iudica me Deus, & discerne causam meam &c. Atque ita ingenti cum alacritate discedunt à conspectu concilij gaudentes, quod digni habiti sint pro nomine Iesu contumeliam pati. Antequam ad carcerem reducerẽtur P. Campianus populum his verbis allocutus est; Audistis nos, tanquã reos læsæ maiestatis condemnari. Sed quàm

id

id merito factum sit, vos, quæso, ipsi cogitate. Etenim si tot modis Reginę offendissemus maiestatem, nequaquam illa & Senatus eius vniuersus nobis & vitam, & libertatem, & rerum omnium abundantiam toties obtulissent, si modo eis, in rebus non adeo magnis, obsecundare voluissemus: Immo etiá hic ipse arcis Præfectus hæc eadem, & maiora mihi promisit, si vel semel tantum cum hæreticis templum adijssem. Itaq; viri optimi, non perduellio, non maiestatis lęsio, sed verę Religionis zelus ad hoc nos capitis discrimen adduxit.

Fuit etiam illud, inter coetera, in Alexandro Brianto, dum ad tribunal cum reliquis duceretur, constantissimæ pietatis indicium, quod tanquam signifer eximius incederet, crucem manu gestans, & ostendens, quam ipse, & in ea Saluatoris nostri imaginem carbone depictam, in ipso carcere confecerat. Cum vero ab hęretico nescio quo, eá abijcere iuberetur, Miles, respondit, Christi crucifixi sum, nec unquam salutiferum hoc vexillum deseram. quod tamen cum è manibus illi nefarius quidá eripuisset, Potuisti, inquit, è manibus euellere, at è corde nunquam diuelles, quin potius sanguiné pro eo funderim meum, qui suum preciosissimum pro me fudit in cruce. Summam Alexander iste constantiam semper præ se tu-

lit; cum enim equuleo, in quo semel ad tres horas iacuerat extensus, iterum, aciculis etiam sub manuũ, pedumq; vnguibus crudeliter infixis, acerbissime torqueretur. Hocci ne, aiebat, totũ est quod potestis? Si nihil aliud sunt vestri equulei, accedant huius rei causa centum alij: ego enim Catholicæ religionis causa longe grauiora ferre possum. Neque vero mirum uideri debet, cum tam fortiter contempsisse tormenta, qui in ipsis mirifica Spiritus sancti dulcedine fruebatur, vt ipsemet in litteris, quas ad Patres Societatis Iesu in Anglia degentes ex carcere scripsit, locupletissime testatur; cuius uerbis referendis eo hic cõsilio supersedeo, quòd ad libelli calcem eadem epistola adiecta sit. Iam vero Sheruini in patria iuuanda caritas explicari haud facile potest. Romæ enim cũ adhuc moraretur, tã acri huiusce rei desiderio flagrabat, vt grauissimis cruciatibus, quibus torqueri in ea catholicos homines sciebat, nõ modo non terreretur, sed incitaretur etiam uehementius. Et quidem ille, vt erat optimis naturæ, doctrinę, & virtutis dotibus ornatus, patriæ adiumento fuisset non mediocri, nisi quod eum uix in Angliam ingressum comprehendunt aduersarij, onerant compedibus, & in carceris tenebras coniiciunt. Liber tamen animus de animarum salute,

non minus quam antea, sollicitus, non quiescit in carcere, sed proximorum se vtilitati, prout licebat, impendit, multosq; vinctos Ecclesiæ reconciliat. Erãt inter alios per id tempus in eodem carcere hæretici duo, ex turpissima Amoris familia, ob hæresim comprehensi: hi, cum Sheruinum aliquando diligentius obseruassent (erant enim in proximo fere cubiculo) ex compedum, quibus vinctus erat, assiduo conspectu singulari quadam lætitia gestire, insanum, qui tantam ex compedibus caperet lætitiam, arbitrabantur ille enim quod se vinctum aspiciebat pro Christo (vt ex eius litteris cognouimus) tanta interiori voluptate perfundebatur, vt gestiret totus, exultaretq; præ gaudio. Cum tamen deinde ad familiare colloquium venissent, rem aliter se habere conspiciunt; eumque non modo sanum, ac mentis compotem, sed prudẽtem etiã, atq; doctum esse aduertunt; sermone deinde longius protracto, cum officij recitandi tempus instaret, venia ab eis humaniter postulata, procumbit in genua Sheruinus, & qua poterat reuerentia, ac deuotione, recitat: quod eos, ob rei nouitatem, magnopere commouit. ad cænam postremo cum venissent, sermonem de religione instituunt, multisque in eam sententiam disputatis, eos Sheruinus ita rationibus conuincit, vt

non

non multo post ecclesię reconciliet: illi vero turpissimæ familię hęresi, ob quā comprehensi fuerant, abiurata, catholicam fidem professi sunt, ob eamq; in carcere in hodiernū vsque diem asseruantur. Iam vero cum equuleum illi minarentur aduersarij, eoq; adducta res esset vt paulo post cruciandus videretur, parat se strenue, & cruciatus sibi ad necem vsq; perferendos proponit, eorumq; auctores, non sine magno charitatis argumento Deo obnixe commēdat; sed illum Deus ad clariorem triumphum reseruabat.

Calendis igitur Decembris summo mane hora circiter 13. ex illis Sacerdotibus, quos publica sententia damnatos diximus, tres, Cāpianus, Sheruinus, & Briantus ad arcis, in qua seruabantur, ianuam, vt regni mos est, magistratibus Londinensibus ad supplicium traduntur. Quos illi excipientes imponunt sledis (id est carri humile genus sine rotis, super terrā equis trahentibus lapsans) & Campianum quidem solum, Sheruinum autem, & Briantum simul alligant, trahuntque supinos per vrbis plateas, ad Tiburnum usque latronum supplicio infamem locum, & à castro per tria fere milliaria disiunctum. Quo vbi ventum est, primus Campianus scalam, vt suspenderetur ascendit, vbi, funе iam ad collum, ac suspendium alliga

to, tam se intrepide, constanterque ad concionandum componit, vt Principes qui aderant, ipsiq; hæretici vehementer obstupescerent. Conuenerant enim illo tres Comites, Barones sex, equites aurati, alijque viri illustres quamplurimi, & tanta hominum multitudo quanta simul in eo loco nostro hoc seculo visa est nunquam. Exorsus est igitur illis verbis, Spectaculum facti sumus Deo, Angelis, & hominibus, sed à Vicecomite Londinensi interpellatus, orauit omnes, qui aderant Catholicos, vt cum se animam agentem cernerēt, fidei symbolum pro ipso recitarēt, vt quam ipse eo tempore profiteri voce nō posset, multorum catholicorū voces ꝓfiterentur; sed illū adhuc loquētem ab scala deturbant carnifices, strangulatumq;, alijs duobus inspectantibus in quatuor partes dissecant; si quo modo illis posint terrorem incutere; sed nihil inde terrebantur. Cū enim Campiano iam confecto cruentas manus, ac brachia Sheruino carnifex inijceret, adderetq; ad terrorem; Veni Sheruine, accipe & tu mercedem tuam, ille ad hominem conuersus læto, hilariq; vultu. eum amplexatus, cruorem manuum osculatus est. quæ res ita populum cōmouit, vt magno murmure Vicecomiti extorserint, vt ille quæ vellet, loqueretur. Ascendit igitur scalam, efficacissi

mamq;

mamq; cohortationem ad populum ha buit, eaque absoluta collum laqueo, vt suspéderetur, inseruit; vniuersa multitudine acclamante, Bone Sheruine, Dominus Deus recipiat bonam animã tuam: qui clamor durauit diu, eoq; iã mortuo compesci uix potuit.

Postremo Briantus antequam suspéderetur, breuem fidei confessioné præfatus est, & innocentiæ suæ ab omnibus læsæ maiestatis cogitationibus, nedum factis protestationem, quam eius uere innocés vultus, & ꝓpe angelicus (erat enim iuuenis pulcherrimus, nec vigesimum octauum annũ excesserat) non obscure confirmabat. Sed illud in eum omnium oculos, atq; animos rapiebat, quod ingenti cum gaudio prope morté perfundi conspicerent, quod ille ortum quidé ex eo fatebatur, quod se Deus ad mortem pro catholica fide oppetendam elegisset, auctum vero, quod una cum Patre Campiano, quem vnice colebat, moreretur. Et vero hunc iuuenem ob id maxime oderant aduersarij, quod Patribus societatis Iesu familiaris esset atque intimus, neque de illis in grauissimis cruciatibus quicquam prodidisset, sed emissis clanculum litteris in eorum societatem recipi postulasset. Quæ vero eorum mortem corporum carnificina consecuta sit, nihil est quod in præsentia repeta-

mus,

mus, cum in læsæ maiestatis reos (cuius illi criminis falso insimulabatur) pœnæ, à nobis sint paulo superius commemoratæ.

Mitto hic asperitates, quæ in fœminas incarceratas exercétur, quibus preter carceris molestias, illud etiã addũt aduersarij doloris, vt earum plectant maritos, licet sibi in omnibus cedẽtes, & cõformes (vt loquuntur) nisi vel cogant vxores ad exẽplum suum, vel omni eas alimonia, & sustentatione priuent. Quid ergo facient afflictissimæ mulieres, cum nec ipsi mariti, res vitæ necessarias suppeditare permittãtur? an non penuria tabescendum est? an non egestatis incommodis pereũdum? & tamen euãgelici nostri his non mouẽtur.

De carceribus Londinensibus possem tibi multa, & luctuosa referre, tam de nuper extinctis, quam de misere viuẽtibus, nisi vererer ne mea querela grauioris esset acerbitatis occasio. Illud tamen est certissimum, multos extrema quæque perpessos esse ob summã egestatem, & expectare quotidie, vt longe plura, & grauiora patiantur, si lex illa seuerissima de adeundis ecclesijs, executioni mandetur, quæ breui tempore, Catholicos omnes penitus est exhaustura, & oppressura, ita vt nec sibi, nec familijs, multo vero minus afflictis alijs subuenire possint. Quo profecto res An-

Lex de adeundis ecclesijs supra pag. 85

glicanæ in extremam calamitatem, & Christianis auribus inauditam, prolapsuræ videntur, nimirum, vt homines innocentes, ob solam auitæ fidei conscientiam bonis proprijs spoliati, fame pereant & consumantur.

Cõclusio. Vnde, vt vno verbo concludam vniuersa: duæ res solum super esse nobis videntur in his augustijs prętandæ. Vna vt dominum nostrum & Saluatorem Christum, ardentibus votis, & precibus imploremus, quo nostri misereatur, & persecutorum nostrorum animos emolliat. Altera, vt animo simus certo, constanti, & resoluto, quid uis illius causa sufferendi, & tolerandi, cætera omnia sanctissimæ eius prouidentiæ deferentes, ea certissima persuasione & fide, quòd ille nos hac mẽte constitutos, & totos in suam tutelam proiectos, securissima via diriget in portum salutis nostræ.

Hoc animo, si imbuti fuerimus, & si induerimus hanc armaturam spei, fidei & feruentis charitatis, adiuncto rerum omnium mortaliũ, & mundanarũ contẽptu, si aliquando (inquã) radicitus defixi fuerimus in hac firmissima, & immobili petra, quę est Christus noster crucifixus: quicquid sæuierint in nos aduersarij, facillime, & nullo cum negotio sustinebimus. Fruemur enim illius hominis summa securitate, quẽ Saluator vt

vere sapienté in Euangelio cómendat qui ædificauerat domum suam supra petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerũt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat super petrã. Immo sentiemus corde, & ore profitebimur cum illo sanctissimo & fortissimo religionis nostræ duce, & Christi Saluatoris athleta Paulo. Quis nos separabit à charitate Christi? an tribulatio? an angustia? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? quasi dicat, horum nihil: statim enim subijcit: neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare à Charitate Dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro. Math. 7. Rom. 8.

O vocem excelsam, & Apostolo tãto, hoc est, Paulo dignam. Quid potest dici aut fingi animosius? quid potest humana mente cogitari cófidentius? Hoc ergo nobis intuendum, qui eadem de causa confligamur qua ille, hoc nobis imitandum, qui eodem in agone certamus quo ille, eandem coronam speramus quam ille, eundem remuneratoré expectamus quem ille. Huc omnis nostra cogitatio, & vires omnes conferendæ sunt, vt confidentiam hanc firmam in aduersis omnibus retineamus, e qua

tanta

tanta demum existet fortitudo, & in rebus vel asperrimis, & durissimis consolatio, quanta sufficiat ad perducendos
Psal. 65. nos, *per ignem & aquam in refrigerium*, vt inquit ille, hoc est, per arduas huius seculi molestias, & calamitates, in ęternam Dei, & beatorum omniũ requiem, gloriam, atque fœlicitatem.

FINIS.

GERARDI, DE PRAECE-
dentis Epistola, ad Catholicum le-
ctorem admonitio.

CVm epistolam hanc ab [illegible]
salpino scriptã, [illegible]
busdam impertiussem [illegible]
ctum est rogatu, & [illegible]
tunitate, vt in manus [illegible]
quorundam magnatum, & [illegible]
virorum, quibus vel suadentibus, [illegible]
imperantibus potius, typis est excusa.
Existimabant enim ad rem Christia-
nam non mediocriter referre, vt hæc
tam insignis Anglorum persecutio,
qualem post multa secula non [illegible]
ecclesia, non solum ætati communi-
caretur præsenti, verum etiam [illegible]
posteritati transmitteretur. Habet e[illegible]
quæ & presentes excitent ad commi-
serationem, & futuros instruant ad caute-
lam. Illud autẽ admonere volui, quod
alijs me litteris admonuit [illegible]
plurima in cæteris epistolæ [illegible]
illud sponte in legum [illegible]
go omisisse, quod [illegible]
ctis cautum sit in Anglia, ne Catholi-
cus, exilio, vel patriæ derelictione, pe-
nis se, vel persecutioni subtrahat. [illegible]
ulsum enim est, ne quis regni fines [illegible]
diatur nisi obtenta prius a Consilio Re-
gio facultate, & licentia. Si [illegible]
sine particulari licentia egressus fuerit

lit; cum enim equuleo, in quo semel ad tres horas iacuerat extensus, iterum, aciculis etiam sub manuũ, pedumq; vnguibus crudeliter infixis, acerbissime torqueretur. Hoccine, aiebat, totũ est quod potestis? Si nihil aliud sunt vestri equulei, accedant huius rei causa centum alij: ego enim Catholicæ religionis causa longe grauiora ferre possum. Neque vero mirum uideri debet, cum tam fortiter contempsisse tormenta, qui in ipsis mirifica Spiritus sancti dulcedine fruebatur, vt ipsemet in litteris, quas ad Patres Societatis Iesu in Anglia degentes ex carcere scripsit, locupletissime testatur; cuius uerbis referendis eo hic cõsilio supersedeo, quòd ad libelli calcem eadem epistola adiecta sit. Iam vero Sheruini in patria iuuanda caritas explicari haud facile potest. Romæ enim cũ adhuc moraretur, tã acri huiusce rei desiderio flagrabat, vt grauissimis cruciatibus, quibus torqueri in ea catholicos homines sciebat, nõ modo non terreretur, sed incitaretur etiam uehementius. Et quidem ille, vt erat optimis naturæ, doctrinę, & virtutis dotibus ornatus, patriæ adiumento fuisset non mediocri, nisi quod eum uix in Angliam ingressum comprehendunt aduersarij, onerant compedibus, & in carceris tenebras coniciunt. Liber tamen animus de animarum salute,

non minus quam antea, follicitus, non quiefcit in carcere, fed proximorum fe vtilitati, prout licebat, impendit, multofq; vinctos Ecclefiæ reconciliat. Erãt inter alios per id tempus in eodem carcere hæretici duo, ex turpiffima Amoris familia, ob hærefim comprehenfi: hi, cum Sheruinum aliquando diligentius obferuaffent (erant enim in proximo fere cubiculo) ex compedum, quibus vinctus erat, affiduo confpectu fingulari quadam lætitia geftire, infanum, qui tantam ex compedibus caperet lætitiam, arbitrabantur ille enim quod fe vinctum afpiciebat pro Chrifto (vt ex eius litteris cognouimus) tanta interiori voluptate perfundebatur, vt geftiret totus, exultaretq; præ gaudio. Cum tamen deinde ad familiare colloquium veniffent, rem aliter fe habere confpiciunt; eumque non modo fanum, ac mentis compotem, fed prudẽtem etiã, atq; doctum effe aduertunt; fermone deinde longius protracto, cum officij recitandi tempus inftaret, venia ab eis humaniter poftulata, procumbit in genua Sheruinus, & qua poterat reuerentia, ac deuotione, recitat: quod eos, ob rei nouitatem, magnopere commouit: ad cœnam poftremo cum veniffent, fermonem de religione inftituunt, multifque in eam fententiam difputatis, eos Sheruinus ita rationibus conuincit, vt

non

non multo post ecclesię reconciliet: illi vero turpissimæ familię hęresi, ob quā comprehensi fuerant, abiurata, catholicam fidem professi sunt, ob eamq; in carcere in hodiernū vsque diem asseruantur. Iam vero cum equuleum illi minarentur aduersarij, eoq; adducta res esset vt paulo post cruciandus videretur, parat se strenue, & cruciatus sibi ad necem vsq; perferendos proponit, eorumq; auctores, non sine magno charitatis argumento Deo obnixe commēdat; sed illum Deus ad clariorem triumphum reseruabat.

Calendis igitur Decembris summo mane hora circiter 13. ex illis Sacerdotibus, quos publica sententia damnatos diximus, tres, Cāpianus, Sheruinus, & Briantus ad arcis, in qua seruabantur, ianuam, vt regni mos est, magistratibus Londinensibus ad supplicium traduntur. Quos illi excipientes imponunt sledis (id est carri humile genus sine rotis, super terrā equis trahentibus lapsans) & Campianum quidem solum, Sheruinum autem, & Briantum simul alligant, trahuntque supinos per vrbis plateas, ad Tiburnum usque latronum supplicio infamem locum, & à castro per tria fere milliaria disiunctum. Quo vbi ventum est, primus Campianus scalam, vt suspenderetur ascendit, vbi, fune iam ad collum, ac suspendium alliga-

to, tam ſe intrepide,conſtanterque ad concionandum componit,vt Principes qui aderant, ipſiq; hæretici vehementer obſtupeſcerent. Conuenerant enim illo tres Comites,Barones ſex, equites aurati, alijque viri illuſtres quamplurimi,& tanta hominum multitudo quanta ſimul in eo loco noſtro hoc ſeculo viſa eſt nunquam. Exorſus eſt igitur illis verbis, Spectaculum facti ſumus Deo, Angelis, & hominibus, ſed à Vicecomite Londinenſi interpellatus,orauit omnes,qui aderant Catholicos,vt cum ſe animam agentem cernerēt, fidei ſymbolum pro ipſo recitarēt, vt quam ipſe eo tempore profiteri voce nō poſſet,multorum catholicorū voces ꝓfiterentur; ſed illū adhuc loquētem ab ſcala deturbant carnifices, ſtrangulatumq;,alijs duobus inſpectantibus in quatuor partes diſſecant; ſi quo modo illis poſsint terrorem incutere; ſed nihil inde terrebantur. Cū enim Campiano iam confecto cruentas manus, ac brachia Sheruino carnifex inijceret, adderetq;ad terrorem;Veni Sheruine, accipe & tu mercedem tuam,ille ad hominem conuerſus læto, hilariq; vultu. eum amplexatus, cruorem manuum oſculatus eſt. quæ res ita populum cōmouit,vt magno murmure Vicecomiti extorſerint,vt ille quæ vellet, loqueretur. Aſcendit igitur ſcalam, efficaciſſi

mamq;

mamq; cohortationem ad populum habuit, eaque absoluta collum laqueo, vt suspéderetur, inseruit; vniuersa multitudine acclamante, Bone Sheruine, Dominus Deus recipiat bonam animã tuam: qui clamor durauit diu, eoq; iã mortuo compesci uix potuit.

Postremo Briantus antequam suspẽderetur, breuem fidei confessionẽ prȩfatus est, & innocentiæ suæ ab omnibus læsæ maiestatis cogitationibus, nedum factis protestationem, quam eius uere innocẽs vultus, & ꝓpe angelicus (erat enim iuuenis pulcherrimus, nec vigesimum octauum annũ excesserat) non obscure confirmabat. Sed illud in eum omnium oculos, atq; animos rapiebat, quod ingenti eum gaudio prope mortẽ perfundi conspicerent, quod ille ortum quidẽ ex eo fatebatur, quod se Deus ad mortem pro catholica fide oppetendam elegisset, auctum vero, quod una cum Patre Campiano, quem vnice colebat, moreretur. Et vero hunc iuuenem ob id maxime oderant aduersarij, quod Patribus societatis Iesu familiaris esset atque intimus, neque de illis in grauissimis cruciatibus quicquam prodidisset, sed emissis clanculum litteris in eorum societatem recipi postulasset. Quæ vero eorum mortem corporum carnificina consecuta sit, nihil est quod in præsentia repeta-

mus, cum in læsæ maiestatis reos (cuius illi criminis falso insimulabatur) pœnæ, à nobis sint paulo superius commemoratæ.

Mitto hic asperitates, quæ in fœminas incarceratas exercētur, quibus preter carceris molestias, illud etiā addūt aduersarij doloris, vt earum plectant maritos, licet sibi in omnibus cedētes, & cōformes (vt loquuntur) nisi vel cogant vxores ad exēplum suum, vel omni eas alimonia, & sustentatione priuent. Quid ergo facient afflictissimæ mulieres, cum nec ipsi mariti, res vitæ necessarias suppeditare permittātur? an non penuria tabescendum est? an non egestatis incommodis pereūdum? & tamen euāgelici nostri his non mouētur.

De carceribus Londinensibus possem tibi multa, & luctuosa referre, tam de nuper extinctis, quam de misere viuētibus, nisi vererer ne mea querela grauioris esset acerbitatis occasio. Illud tamen est certissimum, multos extrema quæque perpessos esse ob summā egestatem, & expectare quotidie, vt longe plura, & grauiora patiantur, si lex illa seuerissima de adeundis ecclesijs, executioni mandetur, quæ breui tempore, Catholicos omnes penitus est exhaustura, & oppressura, ita vt nec sibi, nec familijs, multo vero minus afflictis alijs subuenire possint. Quo profecto res An- Lex de adeundis ecclesijs supra pag. 85

glicanæ in extremam calamitatem, & Chriſtianis auribus inauditam, prolapſuræ videntur, nimirum, vt homines innocentes, ob ſolam auitæ fidei conſcientiam bonis proprijs ſpoliati, fame pereant & conſumantur.

Cõcluſio. Vnde, vt vno verbo concludam vniuerſa: duæ res ſolum ſuper eſſe nobis videntur in his auguſtijs pręſtandæ. Vna vt dominum noſtrum & Saluatorem Chriſtum, ardentibus votis, & precibus imploremus, quo noſtri miſereatur, & perſecutorum noſtrorum animos emolliat. Altera, vt animo ſimus certo, conſtanti, & reſoluto, quid uis illius cauſa ſufferendi, & tolerandi, cætera omnia ſanctiſſimæ eius prouidentiæ deſerentes, ea certiſſima perſuaſione & fide, quòd ille nos hac mẽte conſtitutos, & totos in ſuam tutelam proiectos, ſecuriſſima via diriget in portum ſalutis noſtræ.

Hoc animo, ſi imbuti fuerimus, & ſi induerimus hanc armaturam ſpei, fidei & feruentis charitatis, adiuncto rerum omnium mortaliũ, & mundanarũ cõtẽptu, ſi aliquando (inquã) radicitus defixi fuerimus in hac firmiſſima, & immobili petra, quę eſt Chriſtus noſter crucifixus: quicquid ſæuierint in nos aduerſarij, facillime, & nullo cum negotio ſuſtinebimus. Fruemur enim illius hominis ſumma ſecuritate, quẽ Saluator vt

vere

vere sapienté in Euangelio cômendat *qui ædificauerat domum suam supra petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerũt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat super petrã.* Immo sentiemus corde, & ore profitebimur cum illo sanctissimo & fortissimo religionis nostræ duce, & Christi Saluatoris athleta Paulo. *Quis nos separabit à charitate Christi? an tribulatio? an angustia? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* quasi dicat, horum nihil: statim enim subijcit: *neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare à Charitate Dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro.* Math. 7. Rom. 8.

O vocem excelsam, & Apostolo tãto, hoc est, Paulo dignam. Quid potest dici aut fingi animosius? quid potest humana mente cogitari cõfidentius? Hoc ergo nobis intuendum, qui eadem de causa conflictamur qua ille, hoc nobis imitandum, qui eodem in agone certamus quo ille, eandem coronam speramus quam ille, eundem remuneratoré expectamus quem ille. Huc omnis nostra cogitatio, & vires omnes conferendæ sunt, vt confidentiam hanc firmam in aduersis omnibus retineamus, e qua

tanta demum exiſtet fortitudo, & in rebus vel aſperrimis, & duriſſimis conſolatio, quanta ſufficiat ad perducendos nos, *per ignem & aquam in refrigerium*, vt inquit ille, hoc eſt, per arduas huius ſeculi moleſtias, & calamitates, in ęternam Dei, & beatorum omniũ requiem, gloriam, atque fœlicitatem.

Pſal. 65.

FINIS.

GERARDI, DE PRAECEdenti *Epistola, ad Catholicum lectorem admonitio,*

CVm epistolam hanc ab amico transalpino scriptã, familiaribus quibusdam impertiuissem meis: eorum factum est rogatu, & pia quadam importunitate, vt in manus permitteretur quorundam magnatum, & principum virorum, quibus vel suadentibus, vel imperantibus potius, typis est excusa: Existimabant enim ad rem Christianam non mediocriter referre, vt hæc tam insignis Anglorum persecutio, qualem post multa secula non sensit ecclesia, non solum ætati communicaretur præsenti, verum etiam venturæ posteritati transmitteretur. Habet enim quæ & pręsentes excitent ad commiserationem, & futuros instruant ad cautelam. Illud autẽ admonere volui, quod alijs me litteris admonuit amicus, se, cũ plurima in cæteris epistolę partibus, tũ illud sponte in legum texendo catalogo omisisse, quod multis legibus & edictis cautum sit in Anglia, ne Catholicus, exilio, vel patriæ derelictione, pœnis se, vel persecutioni substrahat. Prouisum enim est, ne quis regni fines egrediatur nisi obtenta prius à Cõsilio Regio facultate, & licentia. Si quis autem sine particulari licentia egressus fuerit:

amittet possessiones omnes pro vitæ suæ tempore. Nec licet cuiquam ante egressum ea quæ possidet, vxori, liberis aut amicis donare, quia hoc in fisci regij fraudem existimabitur factum, & fiscales, actione doli mali, facile recuperabunt. Huius autem legis de fugitiuis (vt loquuntur) tam stricta, & seuera fit obseruatio, vt nemo vel patrē, vel maritum, vel fratres, vel liberos extra Angliam, sine particulari licentia degentes (hęc autē licentia cum cæteris diffi culter, tum Catholicis nunquā, vel diffi cillime conceditur) quauis ratione iuuare, aut quouis subsidio subleuare audeat. Immo quod seuerius est, patres omnes quorum filij his in partibus, vel alibi, studiorum causa extra Angliam versantur securitatē pręstare, & pactione se obligare coguntur, aut filios statim retrahendi, aut omni eos alimonia, & sustentatione priuandi. Quæ omnia eo tendunt, ne Catholicis Anglicanis, vlla solatij particula, vel domi, vel foris permitteretur. Atque hæc admonenda duxi, quia in epistola ipsa prætermissa fuerunt. Reliquum est, vt Christiani om nes perspectis suorum fratrum, & visce rum angustijs, pro communi vinculo charitatis, quod intercedit in toto cor pore, ardentissimis rem precibus communi domino commendent.

non multo post ecclesię reconciliet. illi vero turpissimæ familię hęresi, ob quā comprehensi fuerant, abiurata, catholicam fidem professi sunt, ob eamq; in carcere in hodiernū vsque diem asseruantur. Iam vero cum equuleum illi minarentur aduersarij, eoq; adducta res esset vt paulo post cruciandus videretur, parat se strenue, & cruciatus sibi ad necem vsq; perferendos proponit, eorumq; auctores, non sine magno charitatis argumento Deo obnixe commēdat; sed illum Deus ad clariorem triumphum reseruabat.

Calendis igitur Decembris summo mane hora circiter 13. ex illis Sacerdotibus, quos publica sententia damnatos diximus, tres, Cāpianus, Sheruinus, & Briantus ad arcis, in qua seruabantur, ianuam, vt regni mos est, magistratibus Londinensibus ad supplicium traduntur. Quos illi excipientes imponunt sledis (id est carri humile genus sine rotis, super terrā equis trahentibus lapsans) & Campianum quidem solum, Sheruinum autem, & Briantum simul alligant, trahuntque supinos per vrbis plateas, ad Tiburnum usque latronum supplicio infamem locum, & à castro per tria fere milliaria disiunctum. Quo vbi ventum est, primus Campianus scalam, vt suspenderetur ascendit, vbi, fune iam ad collum, ac suspendium alliga

to, tam se intrepide, constanterque ad concionandum componit, vt Principes qui aderant, ipsiq; hæretici vehementer obstupescerent. Conuenerant enim illo tres Comites, Barones sex, equites aurati, alijque viri illustres quamplurimi, & tanta hominum multitudo quanta simul in eo loco nostro hoc seculo visa est nunquam. Exorsus est igitur illis verbis, Spectaculum facti sumus Deo, Angelis, & hominibus, sed à Vicecomite Londinensi interpellatus, orauit omnes, qui aderant Catholicos, vt cum se animam agentem cernerét, fidei symbolum pro ipso recitarét, vt quam ipse eo tempore profiteri voce nó posset, multorum catholicorũ voces ꝓfiterentur; sed illũ adhuc loquẽtem ab scala deturbant carnifices, strangulatumq;, alijs duobus inspectantibus in quatuor partes dissecant; si quo modo illis posint terrorem incutere; sed nihil inde terrebantur. Cũ enim Campiano iam confecto cruentas manus, ac brachia Sheruino carnifex inijceret, adderetq; ad terrorem; Veni Sheruine, accipe & tu mercedem tuam, ille ad hominem conuersus læto, hilariq; vultu. eum amplexatus, cruorem manuum osculatus est. quæ res ita populum cómouit, vt magno murmure Vicecomiti extorserint, vt ille quæ vellet, loqueretur. Ascendit igitur scalam, efficacissi

mamq; cohortationem ad populum habuit, eaque absoluta collum laqueo, vt suspéderetur, inseruit; vniuersa multitudine acclamante, Bone Sheruine, Dominus Deus recipiat bonam animã tuam: qui clamor durauit diu, eoq; iã mortuo compesci uix potuit.

Postremo Briantus antequam suspẽderetur, breuem fidei confessioné præfatus est, & innocentiæ suæ ab omnibus læsæ maiestatis cogitationibus, nedum factis protestationem, quam eius uere innocẽs vultus, & ꝓpe angelicus (erat enim iuuenis pulcherrimus, nec vigesimum octauum annũ excesserat) non obscure confirmabat. Sed illud in eum omnium oculos, atq; animos rapiebat, quod ingenti eum gaudio prope morté perfundi conspicerent, quod ille ortum quidé ex eo fatebatur, quod se Deus ad mortem pro catholica fide oppetendam elegisset, auctum vero, quod una cum Patre Campiano, quem vnice colebat, moreretur. Et vero hunc iuuenem ob id maxime oderant aduersarij, quod Patribus societatis Iesu familiaris esset atque intimus, neque de illis in grauissimis cruciatibus quicquam prodidisset, sed emissis clanculum litteris in eorum societatem recipi postulasset. Quæ vero eorum mortem corporum carnificina consecuta sit, nihil est quod in præsentia repeta-

mus,

mus, cum in læſæ maieſtatis reos (cuius illi criminis falſo inſimulabátur) pœnæ, à nobis ſint paulo ſuperius commemoratæ.

Mitto hic aſperitates, quæ in fœminas incarceratas exercétur, quibus preter carceris moleſtias, illud etiã addũt aduerſarij doloris, vt earum plectant maritos, licet ſibi in omnibus cedẽtes, & cõformes (vt loquuntur) niſi vel cogant vxores ad exẽplum ſuum, vel omni eas alimonia, & ſuſtentatione priuent. Quid ergo facient afflictiſsimæ mulieres, cum nec ipſi mariti, res vitæ neceſſarias ſuppeditare permittãtur? an non penuria tabeſcendum eſt? an non egeſtatis incommodis pereũdum? & tamen euãgelici noſtri his non mouétur.

De carceribus Londinenſibus poſſem tibi multa, & luctuoſa referre, tam de nuper extinctis, quam de miſere viuẽtibus, niſi vererer ne mea querela grauioris eſſet acerbitatis occaſio. Illud tamen eſt certiſſimum, multos extrema quæque perpeſſos eſſe ob ſummã egeſtatem, & expectare quotidie, vt longe plura, & grauiora patiantur, ſi lex illa ſeueriſſima de adeundis eccleſijs, executioni mandetur, quæ breui tempore, Catholicos omnes penitus eſt exhauſtura, & oppreſſura, ita vt nec ſibi, nec familijs, multo vero minus afflictis alijs ſubuenire poſſint. Quo profecto res An-

Lex de adeundis eccleſijs ſupra pag. 15

glicanæ

glicanæ in extremam calamitatem, & Chriſtianis auribus inauditam, prolapſuræ videntur, nimirum, vt homines innocentes, ob ſolam auitæ fidei conſcientiam bonis proprijs ſpoliati, fame pereant & conſumantur.

Cōcluſio. Vnde, vt vno verbo concludam vniuerſa: duæ res ſolum ſuper eſſe nobis videntur in his anguſtijs pręſtandæ. Vna vt dominum noſtrum & Saluatorem Chriſtum, ardentibus votis, & precibus imploremus, quo noſtri miſereatur, & perſecutorum noſtrorum animos emolliat. Altera, vt animo ſimus certo, conſtanti, & reſoluto, quid uis illius cauſa ſufferendi, & tolerandi, cætera omnia ſanctiſſimæ eius prouidentiæ deſerentes, ea certiſſima perſuaſione & fide, quòd ille nos hac mēte conſtitutos, & totos in ſuam tutelam proiectos, ſecuriſſima via diriget in portum ſalutis noſtræ.

Hoc animo, ſi imbuti fuerimus, & ſi induerimus hanc armaturam ſpei, fidei & feruentis charitatis, adiuncto rerum omnium mortaliū, & mundanarū contēptu, ſi aliquando (inquā) radicitus defixi fuerimus in hac firmiſſima, & immobili petra, quę eſt Chriſtus noſter crucifixus: quicquid ſæuierint in nos aduerſarij, facillime, & nullo cum negotio ſuſtinebimus. Fruemur enim illius hominis ſumma ſecuritate, quē Saluator vt

vere ſapienté in Euangelio cõmendat *qui ædificauerat domum ſuam ſupra petram, & deſcendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerũt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat ſuper petrã.* Immo ſentiemus corde, & ore profitebimur cum illo ſanctiſſimo & fortiſſimo religionis noſtræ duce, & Chriſti Saluatoris athleta Paulo. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? an tribulatio? an anguſtia? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius?* quaſi dicat, horum nihil: ſtatim enim ſubijcit: *neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos ſeparare à Charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu domino noſtro.* Math. 7. Rom. 8.

O vocem excelſam, & Apoſtolo tãto, hoc eſt, Paulo dignam. Quid poteſt dici aut fingi animoſius? quid poteſt humana mente cogitari cõfidentius? Hoc ergo nobis intuendum, qui eadem de cauſa confligamur qua ille, hoc nobis imitandum, qui eodem in agone certamus quo ille, eandem coronam ſperamus quam ille, eundem remuneratorẽ expectamus quem ille. Huc omnis noſtra cogitatio, & vires omnes conferendæ ſunt, vt confidentiam hanc firmam in aduerſis omnibus retineamus, e qua

tanta

tanta demum exiſtet fortitudo, & in rebus vel aſperrimis, & duriſſimis conſolatio, quanta ſufficiat ad perducendos
Pſal. 65. nos, *per ignem & aquam in refrigerium*, vt inquit ille, hoc eſt, per arduas huius ſeculi moleſtias, & calamitates, in ęternam Dei, & beatorum omniũ requiem, gloriam, atque fœlicitatem.

FINIS.

GERARDI, DE PRAECEDENTI *Epistola, ad Catholicum lectorem admonitio.*

CVm epistolam hanc ab amico transalpino scriptā, familiaribus quibusdam impertiuissem meis: eorum factum est rogatu, & pia quadam importunitate, vt in manus permitteretur quorundam magnatum, & principum virorum, quibus vel suadentibus, vel imperantibus potius, typis est excusa. Existimabant enim ad rem Christianam non mediocriter referre, vt hæc tam insignis Anglorum persecutio, qualem post multa secula non sensit ecclesia, non solum ætati communicaretur præsenti, verum etiam venturæ posteritati transmitteretur. Habet enim quæ & pręsentes excitent ad commiserationem, & futuros instruant ad cautelam. Illud autē admonere volui, quod alijs me litteris admonuit amicus, se, cū plurima in cæteris epistolę partibus, tū illud sponte in legum texendo catalogo omisisse, quod multis legibus & edictis cautum sit in Anglia, ne Catholicus, exilio, vel patriæ derelictione, pœnis se, vel persecutioni subtrahat. Prouisum enim est, ne quis regni fines egrediatur nisi obtenta prius à Cōsilio Regio facultate, & licentia. Si quis autem sine particulari licentia egressus fuerit:

amittet possessiones omnes pro vitæ suæ tempore. Nec licet cuiquam ante egressum ea quæ possidet, vxori, liberis aut amicis donare, quia hoc in fisci regij fraudem existimabitur factum, & fiscales, actione doli mali, facile recuperabunt. Huius autem legis de fugitiuis (vt loquuntur) tam stricta, & seuera fit obseruatio, vt nemo vel patrē, vel maritum, vel fratres, vel liberos extra Angliam, sine particulari licentia degentes (hęc autē licentia cum cæteris diffi culter, tum Catholicis nunquā, vel diffi cillime conceditur) quauis ratione iuuare, aut quouis subsidio subleuare audeat. Immo quod seuerius est, patres omnes quorum filij his in partibus, vel alibi, studiorum causa extra Angliam versantur securitatē pręstare, & pactione se obligare coguntur, aut filios statim retrahendi, aut omni eos alimonia, & sustentatione priuandi. Quæ omnia eo tendunt, ne Catholicis Anglicanis, vlla solatij particula, vel domi, vel foris permitteretur. Atque hæc admonenda duxi, quia in epistola ipsa prætermissa fuerunt. Reliquum est, vt Christiani om nes perspectis suorum fratrum, & visce rum angustijs, pro communi vinculo charitatis, quod intercedit in toto cor pore, ardentissimis rem precibus communi domino commendent.